TEBD

Türk Eğitim Bilimleri Dergisi

2016
Cilt 14
Sayı 1
Sayfa 41-68

"Görsel Kültürün Gücü" Temalı Proje Çalışmasına Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri*

Selma Aslantaş[1] Neşe (Işık) Tertemiz[2]

Öz

Bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarına disiplinler arası bir yaklaşımla ilkokul programında yer alan derslerin kazanımlarını bir tema etrafında birbirleriyle nasıl ilişkilendirebileceklerine ve bir projenin nasıl yapabileceğine dair deneyim yaşamaları düşüncesiyle yapılmıştır. Ayrıca, çalışmada ele alınan proje ile mezun olduklarında farklı bölgelerde çalışma hayatına başlayacak olan öğretmen adaylarının kültürler arası iletişim ve etkileşim becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaçla öğrencilere "Görsel Kültürün Gücü" ana teması altında bireysel projeler hazırlatılmıştır. Çalışmanın amacı "Görsel Kültürün Gücü" teması üzerine yaptırılan proje çalışmasına yönelik sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla ele alınan bir durum çalışması niteliği taşımaktadır. Çalışma 2014-2015 Eğitim-öğretim yılı güz dönemi boyunca Ankara Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim – Sınıf Eğitimi A.B.D. 3.sınıfına devam eden 87 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma 3.sınıfta "Matematik Öğretimi II" dersinde hafta içi birer ders (50') ve hafta sonları gün boyunca çalışarak 14 hafta devam etmiştir. Çalışma sonunda proje ürünleri aynı fakültede gerçekleştirilen uluslararası bir sempozyum süresince (21-23 Ekim 2015) Gazi Konser Salonunda sergilenmiştir. Proje sürecinin değerlendirilmesi amacıyla öğrencilere sekiz sorudan oluşan açık uçlu görüş formu uygulanmıştır. Formlarda belirtilen görüşler nitel araştırma yaklaşımına göre ele alınmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Öğrenci görüşlerine göre proje süreci değerlendirildiğinde, öğrencilerin projeye yönelik daha çok olumlu düşünceler içinde oldukları söylenebilir. Öğrenciler, proje ile kendi ve farklı kültürleri araştırma, tanıma ve bilgi edinme fırsatları bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca proje ile tasarım yapma fırsatları bulmuşlardır. Öğrenciler süreçte; zaman, içerik, tasarım ve disiplinlerarası ilişkilendirme konularında farklı nedenlerden kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

***Anahtar Sözcükler*:** Öğretmen eğitimi, kültürlerarası iletişim, disiplinlerarası yaklaşım, proje tabanlı öğrenme

Abstract

This study has been conducted to help prospective class teachers with an interdisciplinary approach to gain experience in how to relate the achievements of primary school curriculum around a theme and how to perform a project. The students were asked to perform individual project studies under the main theme of "Power of Visual Culture". The purpose of the study is to reveal the opinions of the prospective class teachers with regards to the project based on the theme of "Power of Visual Arts". The study is qualified as a case study with qualitative research approach. The study was conducted with 87 students attending. The study took place in "Teaching Mathematics II" class for one class a week (50') and full days at weekends for 14 weeks. With the purpose of assessing the project process the students have been given an open ended opinion form consisting of eight questions. The opinions expressed in the forms have been considered in accordance with qualitative research approach and subjected to a content analysis. When assessing the project process, it can be said that students have positive opinions towards the project. Students have said that during this process they experienced many difficulties related to time, content, design and interdisciplinary engagement due to different reasons.

*Bu makalenin geniş özeti "An interdisciplinary Project study of intercultural communication. Art & Design Education in Times of Change. InSEARegional Conference. (22-24 September), Vienna" sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

[1] Selma Aslantaş, Dr., G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, selmaaslantas@hotmail.com
[2] Neşe (Işık) Tertemiz, Doç.Dr., G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, tertemiz@gazi.edu.tr

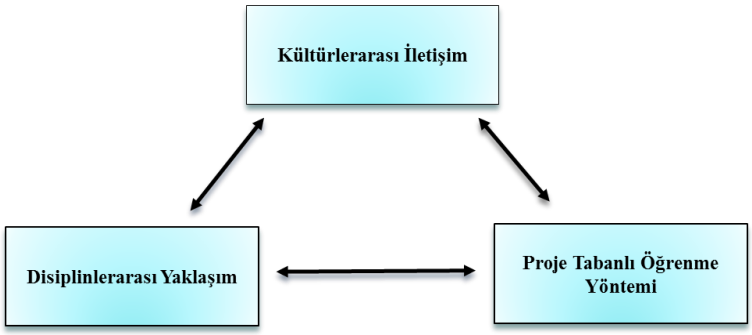
Keywords: Teacher education, intercultural communication, interdisciplinary approach, project based learning

Giriş

Bireyler doğumdan itibaren çevreleriyle etkileşimde bulunurken; içinde yaşadıkları ortamı her türlü nesneyi, oluşumu, görüş açılarına göre algılar ve yorumlarlar. Bu süreçte nesne-çevre ve kendileri arasında oluşan ilişkilerin anlamını çözmeye çalışırlar (Mülayim, 1994). Ayrıca okullar toplum/toplumların kültürün aktarılmasında önemli rol oynar. Kültür kavramı Taylor'un (1871) tanımında olduğu gibi bütüncül bakış açısıyla ele alındığında, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür (Aktaran: Güvenç, 1979:102). Kültür aynı zamanda öğrenilmiş, saklanmış ve öğretilen; eğitimle yeni kuşaklara aktarılan bir muhtevadır (Güvenç, 1979:103). Kültürel değerler önemli konulardır, okulların entegre parçası olmak durumundadır ve bu çerçevede okullar çalışma alanlarında önemli yer tutar. Eğitim programları yoluyla bireylere bir yandan hem yaşadığı toplum hem de diğer toplumların kültürel değerlerini kazandırmak hedeflenirken diğer yandan yetişen bireylerin kendi toplumunun değerlerine ve evrensel değerlere katkı sunmaları beklenir (Kaya ve Aydın, 2014).

Eğitim sisteminde genellikle disiplinlerin "ders"lere bölünüyor olması, sonra da bu derslerin birbirinden bağımsız ünitelere ayrılması, konuların ayrı ve bağımsız olduğuna dair tehlikeli bir yanılsama oluşmasına neden olmaktadır (Jacobs, 1989). Oysa Jacobs (1989), klasiklerin ve kültürün temelleriyle ilgili alanların (sanat, tarih vb.) bir kuşaktan sonraki kuşağa aktarılmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Kültürel ögeleri yalnızca dil öğretiminde basit pasajlarla vermek yerine, tarih, sanat, değerler, bilimin rolü vb. açılarından disiplinlerarası bir yaklaşımla ele almak olasıdır. İlköğretim düzeyindeki öğrenciler düşünüldüğünde, gelişimleri için her bir öğretim programı alanının önemli olduğu açıktır. Ayrıca ilköğretim düzeyinde çocuklar doğal öğrenme ortamlarında konu alanlarını birbirinden ayırarak öğrenmezler. Bu yetişkinler tarafından belirlenmiş bir durumdur. Çocukların doğal öğrenmeleri ilginç bir konu alanıyla ortaya çıkmaya daha eğilimlidir. Örneğin bir resim yapmak, kale yapmak, bir kum masası icat etmek, kışın yağan karla oynamak vb. Bu açıdan ele alındığında konuların "tema"tik bir yaklaşımla ele alınması yararlı olabilir (Krong, 1995).

Bu düşüncelerden hareketle çalışma üç temel üzerine oturtulmuştur.

Şekil 1. Çalışmada ele alınan boyutlar

Kültürlerarası İletişim ve Görsel Kültür

Kültürlerarası iletişim; aynı kültüre sahip olmayan bireylerin bir anlamlar kümesini karşılıklı olarak iletmeye çalışma süreci olarak tanımlanabilir (Üstün, 2011). Bireylerin farklı inanç, değer, duygu, düşünce ve davranış, yaşayış biçimlerine sahip

oldukları görülmektedir. Bu farklılıklar kültürlerarası iletişim sürecinin yaşanmasını daha zor ve karmaşık hale getirmektedir. Bennet'e (1998) göre kültürlerarası iletişim; ortak kültürel deneyimleri paylaşmayan bireylerin birbirlerini nasıl anladıkları sorusunu cevaplamaya çalışmaktadır. Küresel bir köy haline gelen günümüz dünyasında bu soru ile herkes karşı karşıya kalmaktadır (Akt.: Üstün, 2011) .

Farklı toplum ve coğrafyalar arasında kültürlerarası iletişimden söz edilirken, aynı toplum ve coğrafyanın ortak dil ve inancı, gelenek ve görenekleri paylaşan farklı katmanlarında yer alan insanları arasında da kültürlerarası iletişimden söz edilebilir. Gerek aynı toplumun gerekse farklı toplumların kültürel iletişim halinde olmaları bazı ortak paydalarda buluşmalarının gerekliliği de ortaya çıkarmaktadır. Farklı toplumlar arasında kültürel ve toplumsal iletişimin sağlanmasında müzikten, resme, tiyatrodan sinemaya kadar sanatın her bir dalı bireylerin ve toplumların birbirlerini anlamalarını sağlayan en önemli iletişim aracıdır. Çünkü insanoğlunun yaşadığı çevre ile etkileşiminde oluşturduğu kültürel varlıklar, çeşitli bilim ve sanatlara konu teşkil eder (Güvenç, 1979). Kültürün bir tanımı da opera, bale, edebiyat, sanat, tiyatro gibi seçkinlik işareti olarak ele alınmaktadır (Tekinalp, 2005). Bunlardan Castells'in de (2001:4, ifade ettiği gibi, sanat *"her zaman, farklı ülkelerden ve kültürlerden insanların, farklı cinsler, farklı sosyal, etnik ya da güç grupları arasında köprü kurar."* (Akt.: Mercin ve Alakuş, 2007). Bu anlamda sanatın, renk, dil, din, ırk ayrımı yapmadan, tüm dünyanın paylaştığı evrensel bir araç, yani ortak bir görsel dilin oluşmasını sağladığı söylenebilir (Mercin ve Alakuş, 2007). Sanat kültürlerarası iletişim sürecinde önemli bir iletişim aracı olarak "görsel kültür, çok kültürlülük ve disiplinlerarası sanat" kavramlarını içinde barındırmaktadır. Kırışoğlu'nun (2005) ifade ettiği gibi hangi sanat formu olursa olsun yaratma eylemi anlatılmak isteneni izleyiciye iletmeyi hedefler. *"Öyle ise sanat eğitimi çocuğa ve gence sanat aracılığı ile iletişim kurma olanağı verir."*. Çocuğun simgeler, göstergeler ve mecazlar aracılığı ile kurduğu bu iletişim bağı üretici ve tüketici olarak çok önemlidir. Gerek bu kavramların yaşanması gerekse eğitim kurumlarında bireylerin yetişmesinde bir araç olarak eğitim-öğretim aracı olarak kullanılması önemli görülmektedir. Günümüzde görsel sanatlar eğitimini doğrudan ya da dolaylı en çok etkileyen yaklaşımlardan biri de "Görsel Kültür" dür. Görsel kültür kavramı çok geniş anlama sahip olsa da çalışmada sanat eğitimi alanında kültürel modları oluşturan görsel elemanları ve onun şekillendirdiği yapıyı kapsamaktadır. Görsel kültür, farklı görsel manifestolar ve kültür deneyimlerini sunar (Aykut, 2013). Çalışmada görsel kültür kavramı bu çerçevede ele alınmış olup, Aykut'un (2013) belirttiği gibi, kalıcı şekilde görüntüler yoluyla etkilenen insan deneyiminin kültürel bir durumu; görebilmek için resmettikleri durumları ifade etmektedir. Bu açıdan görsel kültür, yalnızca bir görüntü kavramını değil aynı zamanda belirli bir çağda ya da zamanda, aynı anda her yerdeki görüntüyü ya da tarihsel göstergelerle görüntünün oynadığı rollerle ilgilidir (Aykut, 2013).

Günümüzde kültürel bağlama yönelen eğitim çalışmaları görsel kültürle temellenen sanat eğitim programlarına, içerik ve çok disiplinli stratejilere odaklanır (Aykut, 2013). Çağın getirisi olarak "görsel sanatların sınırları salt biçimsel olarak erimekle kalmamış; toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik bağlam içinde konuları ve kapsamları da genişlemiştir. Çok kültürlülük, disiplinlerarası sanat eğitimi, görsel kültür eğitimi endüstri sonrası gelişmeleri yaşayan Batılı toplumlarda ortaya çıkmıştır. Sonrasında gelişmekte olan ve az gelişmiş

ülkeler farklı şekillerde bu yaklaşımlardan etkilenmişlerdir (Kırışoğlu, 2009).

Disiplinlerarası Yaklaşım

Disiplinlerarası yaklaşım, disiplin temelli programın eksikliklerini ve uzmanlaşmanın yarattığı bazı olumsuz sonuçların araştırılarak giderilmesini, eğitim programlarının esnek olmasını, birbiriyle bağlantılı konu alanlarının birleştirilmesini ve temalara dayalı ünitelere önem verilmesini kapsayan alternatif bir yaklaşımdır (Gür, 2003). Disiplinlerararsı çalışmaların pek çok avantajı vardır. Örneğin çalışmada da ele alınan bütünleştirilmiş program modeli farklı disiplinlerin (Görsel Sanatlar, Dil, Matematik, Sosyal Bilgiler, Resim vb.) birbirleriyle ilişkilendirilmesini sağlar. Programların bütünleştirilmesi, hedefler arası geçişlerin ayrıntılı bir şekilde yapılması ve seçilmesi konusunda esneklik sağlar. Böyle bir çalışmada ihmal edilen beceriler ve ayrı tutulan disiplinler işe koşulur. Yaratıcılığı teşvik eder. Çocuklara ilginç gelecek, onları öğrenmeye güdüleyecek konular çerçevesinde programların bütünleştirilmesi öğrenmeyi daha doğal ve etkili kılar. İçerik çocuklar için daha anlamlı ve çekici olur. Çocuklara bağımsız ya da ortaklaşa araştırma yapma fırsatları verir (Aslantaş, 2012; Demir, 2008; Krong 1995; Miller, 1996).

Proje Tabanlı Öğrenme

Proje tabanlı öğrenme, bireysel ya da küçük gruplar aracılığıyla doğal koşullar altında yaşama benzeyen bir yaklaşımla problemlerin çözümünü amaçlayan bir öğrenme yaklaşımıdır (Korkmaz ve Kaptan, 2001). Öğrenci merkezli ve süreç temelli bir yaklaşım olan, proje tabanlı öğrenmenin derslerde uygulanması üzerine yapılan araştırmalar ve eğitimcilerin belirttikleri görüşlerde; proje tabanlı öğrenmenin problem çözme, düşünme becerileri ve problem çözme stratejilerini geliştirdiği, yaratıcı, öğrenme ve gerçek ürünler ortaya koymada (model, rapor, sunu, uygulama vb.) etkili olduğu (Aslantaş, 2008; Blumenfeld vd.,1991; Coşkun, 2004; Dede ve Yaman, 2003; Holm, 2011; Kaldi, Filippatou ve Govaris, 2011; Korkmaz, 2002; Özdemir ve Ubuz, 2006; Özden vd.., 2009; Saracaloğlu vd., 2006; Vatansever Bayraktar, 2015), öğretmen adaylarının bilimsel süreç becerine olumlu yönde katkıda bulunduğu (Özer ve Özkan, 2012) ve öğretmen adaylarının proje tabanlı öğrenmeyi geleneksel öğretime göre daha olumlu gördükleri ve daha çok çok tercih edecekleri (Aykut, 2013; Tertemiz, 2012) belirtilmektedir. Ayrıca proje çalışmaları ile öğrenciler, grupla çalışma ve sosyal beceriler, etkileşim, işbirliği, sorumluluk, sosyal ve demokratik davranış biçimlerini uygulama, eleştirel bakabilme, karar verme (Blumenfeld vd.,1991; Dede ve Yaman, 2003; Demirhan,2002; Erdem ve Akkoyunlu, 2002; Kaldi, Filippatou ve Govaris, ,2011; Korkmaz, 2002; Saracaloğlu vd., 2006; Tertemiz, 2012; Thomas, 2000), zamanı planlama ve yönetme (Bell, 2010) gibi becerileri de kazanırlar.

Ülkemizde 2005 yılından sonra ilköğretim programlarında yapılan değişikliklerde yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. Tüm derslerin öğretim programlarının geliştirilmesinde temel alınan yaklaşımlardaki değişim, fakültelerin öğretmen adaylarına verecekleri "Çocuklara nasıl öğreteceğiz?" konusundaki anlayışlarını da büyük oranda etkilemiştir. Ayrıca küreselleşen dünyada yaşanan hızlı değişim, ülkeler arasında öğrenci ve eğitimci değişim programlarının artması farklı kültürlerden gelen öğrenci ve eğitimcilerin aynı eğitim ortamlarında etkinlik göstermeleri ile kültürel farklılıklara duyarlı ve saygılı bireylerin yetiştirilmesi yönünde önemlidir.

Disiplinlerarası çalışmalarda sanat içerikli temaların kullanımı ile sık karşılaşılır. Aynı zamanda kültürlerarası yapılan çalışmalarda da sanatın tüm alanları önemli yer tutar. Eylem olarak

sanat insanın bireysel algılama, yorumlama ve ortaya koyabilme yönünde oluşan birikimleriyle bağlantılı bir enerji oluşumudur (Mülayim, 1994). Sanat, insanlar arası iletişimin kurulmasında geçerli ve evrensel bir araç ve iletişimin zorunlu bir parçasıdır. Yazıdan önce keşfedilen çizgi ve bu yolla ilk insanların iletişim kurma çabaları bu düşüncenin önemli bir göstergesidir. Disiplinlerarası yaklaşım benimsenerek yapılan kültürlerarası iletişim konulu çalışmalarda "Görsel Sanatlar" önemli yer tutar. Görsel sanatlar eğitimi kişiliğin, bireysel ve toplumsal boyutunun oluşması ile estetik-duyarlılık yönü gelişmiş, yaratıcı ve sorgulayan, eleştirel düşünen bireylerin topluma kazandırılmasında önemi yadsınamayacak bir alanıdır. Bireyde estetik ve sanatsal kaygının ortaya çıkarılması, yönlendirilmesi ve yaşam biçimi haline getirilmesi ancak uygun zaman ve ortamda verilen sanat eğitimi ile mümkündür. Bu eğitim farklı iki hedefi içerir. Birincisi sanatçı yetiştirmek üzere verilen sanat eğitimi ikincisi ise; dünyaya farklı perspektiflerden bakabilen evrensel boyutta düşünebilen insan yetiştirmeye yönelik sanat eğitimidir. Ancak kişinin kendisini tanıyabilmesi yeti ve beklentilerini bilmesi sanat eğitimine paralel diğer eğitim alanlarının uygulanması ile mümkündür (Erinç, 1994). Görsel sanatlar eğitimi genel eğitimden kopuk düşünülemez. Eğitim bireyin kişiliğinin gelişmesine yönelik bir bütün ise bu bütün içinde görsel sanatlar eğitimi de kişiliğin sanatsal, estetik ve duyarlılık yönünün gelişmesinde ve bireyin yaşam biçimi halini almasında eğitimin önemli bir parçasıdır. Çocuğa verilen görsel sanatlar eğitimi, pratiğe dayalı yapılan sanatsal çalışmaların oluşturulmasını hedeflemek değil, kişiliğinin tüm boyutlarının gelişmesine yönelik çocuğa verilen temel eğitimin bir parçasıdır (Erzen, 1990).

Bu çalışma, yukarıda söz edilen üç saç ayağını oluşturan görsel kültür, disiplinlerarası yaklaşım ve proje tabanlı öğrenme çerçevesinde ele alınmış olup, çıkış noktası, öğretmen yetiştiren fakülte lisans düzeyi programlarında yer alan *"Ulusal ve uluslararası kültürel etkileşimin rolünü kavrar ","Sanat ve kültürel etkinliklerin önemine inanarak, etkinliklere gönüllü olarak katılır"* öğrenme çıktılarının gerçekleştirilmesine yöneliktir. Bu çerçevede sınıf öğretmeni adaylarıyla disiplinlerarası yaklaşım benimsenerek bir proje çalışması tasarlanmıştır.

Amaç

Bu çalışmanın yapılma gerekçesi; sınıf öğretmeni adaylarının, eğitimleri sürecinde ve meslek hayatları boyunca kültürel farklılıkları dikkate alan disiplinlerarası programlar, projeler, etkinlikler ve öğrenme-öğretme ortamları tasarlayabilmeleri, bu yolla farklı kültürleri tanımaları, kültürel etkileşimin önemini kavramaları, farklı kültürlere değer vermeleri, kültürlerarası farklılıklara duyarlı olmaları düşüncesiyle disiplinlerarası bir yaklaşımla "Görsel Kültürün Gücü" teması çerçevesinde bireysel projelerle özgün ürünler ortaya koymalarıdır. Bu amaçla eldeki çalışmada yapılan proje sürecinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışmada araştırmanın temel amacına yönelik olarak öğretmen adayları bireysel projeler hazırlamışlardır. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının ortaya koyduğu özgün ürünler değerlendirilmiş, süreç gözlenmiş ve proje çalışmasının öğretmen adaylarının proje sürecine yönelik görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu yönüyle araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla ele alınan bir durum çalışması niteliğindedir. Durum çalışmalarında "ne", "niçin" ve "nasıl" sorularına cevap aranır (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Durum

çalışması, bir olaya ilişkin açıklamaları geliştirmek ve değerlendirmek için de kullanılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Çalışmada, proje sürecine yönelik öğretmen adaylarının görüşlerinin "ne" olduğu "niçin" böyle düşündükleri ya da "nasıl" olması gerektiği konularında görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Ankara'da Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında 3. sınıfa devam eden 87 öğretmen adayından oluşmaktadır.

Proje Süreci

Projenin başlangıç aşamasında Banks'ın (2013) çokkültürlü bir eğitim programı geliştirmek ve uygulamak için belirttiği aşamalar dikkate alınmıştır. Anahtar kavramın (temanın) seçilmesinde (Banks, 2013), aşağıdaki sorular dikkate alınmıştır.

Geçerlik: Alınan tema farklı disiplinlerle temsil edebilecek mi?

Önemlilik: Günümüz dünyasının önemli parçalarını ve insan davranışlarının önemli boyutlarını açıklıyor mu?

Uzun süreli olma: Hala devam eden bir öneme sahip mi?

Denge: Öğrencilerin hem genişlemesine hem de derinlemesine düşünmelerine izin veriyor mu?

Etnik ve kültürel anlamlılık: Öğrencilerin Türkiye ve dünyanın diğer ülkelerindeki kültürel motif/desenleri daha iyi anlamalarına ve aynı zamanda farklı kültürleri daha iyi anlamalarına yardımcı oluyor mu?

Ayrıca, Taba ve arkadaşlarının (Banks, 2014), çokkültürlü bir eğitim programı hazırlarken program için belirlenmesini istediği anahtar kavram (tema) "Görsel Kültürün Gücü" olarak alınmıştır.

***Anahtar Kelime*:** Kültürlerararsı iletişim

***Anahtar ya da Düzenleyici Genelleme*:** Kültürlerarası iletişim toplumsal ve bireyseldir.

***Orta Düzey Genelleme*:** Kültürlerarası iletişim bireysel ve toplumsal öneme sahiptir.

***Alt Düzey Genellemeler*:** İlkokul düzeyinde; Sosyal Bilgiler, Matematik, Hayat Bilgisi, Görsel Sanatlar Eğitimi, Türkçe dersleri programlarındaki beceriler ve değer eğitimi dikkate alınarak ilgili kazanımlar tema etrafında bütünleştirilebilir.

Çalışma Süresi

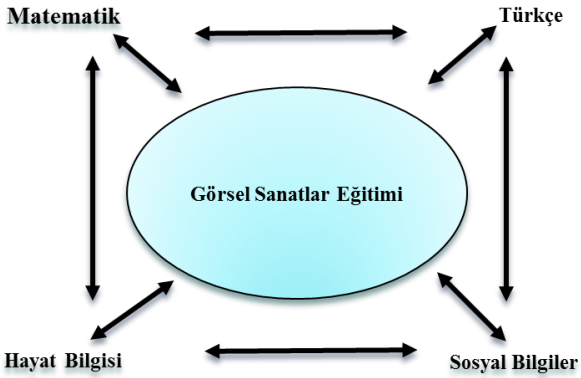
Çalışma 2014-2015 Eğitim-öğretim yılı bahar döneminde 14 hafta boyunca her hafta içi bir saati (50') ve hafta sonları Cumartesi ya da Pazar günleri gün boyunca devam etmiştir. Bu şekilde çalışma dört ay boyunca devam etmiştir. Ek çalışmalarda öğrencilere tasarımlarda kullanacakları (pastel, sulu boya, guaj, kara kalem gibi) tekniklerle ilgili eğitim verilmiştir. Projenin başlangıcında öğrencilerle görüşme sırasında ve daha sonra çalışma başladığında öğrencilerin sanat eğitimi dersi almalarına rağmen tekniklerde zayıf oldukları ve bu proje için yeterli olmayacakları eğitimciler tarafından fark edilmiştir. Haftanın belli bir gününde ayrıca sadece teknik eğitime yönelik dersler verilmiştir. Derslerin devamında öğrencilerin çoğunun çok çabuk ilerlediği görülmüştür.

İzlenen aşamalar

Proje planlarının oluşturulması: Çalışmaya başlamadan önce çalışmanın amacı ve önemi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın yapılabilmesi için gönüllülüğün esas olduğu vurgulanmış, konunun tartışılarak tüm öğrencilerle bireysel projeler olarak yapılması kararlaştırılmıştır.

Tema kapsamında öncelikle kültür, kültürel farklılık, kültürel duyarlık gibi kavramların ilkokul öğretim programlarındaki yeri ve ilgili kazanımlar araştırılmıştır. Ele alınan temanın daha çok Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi öğretim programlarında yer aldığı tespit edilmiştir. Ana tema ile ilişkili

olabilecek ya da bütünleştirilebilecek diğer disiplinlerin (daha çok Görsel Sanatlar, Matematik, Türkçe) derslerinin öğretim programlarında ilgili kazanımları belirlenmiştir. Farklı toplumlara ait sanatsal veya kültürel ürün (mimari eser, desen, motif vb) konularına uygun kazanımlar belirlenmiştir. Öğrenciler, bu kazanımları programların giriş kısmında verilen becerilerle nasıl ilişkilendireceklerini araştırmışlardır. Tema olarak Görsel Sanatlar Dersi merkeze alınarak Matematik, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, derslerinde yer alan ilgili kazanım ve beceriler disiplinlerarası yaklaşıma göre Şema 2'de ilişkilendirilmiştir.

Şema 2. Çalışmada ele alınan disiplinlerin ilişkilendirilmesi

Konuyu ve alt konuları belirleme: Projenin ve projede ele alınan konunun önemi, proje süreci ve yapılacaklar ile ilgili öğrenciler bilgilendirilmiş, çalışma takvimi verilmiş, örnek çalışmalar gösterilmiş ve tema kapsamında araştırma yapılması istenmiştir.

Uygulama

a) Öğretmen adayları araştırdıkları kendi kültürleri ile farklı kültürlere ait araştırma sonuçlarını sınıf ortamında sunular yoluyla tartışmışlardır. Araştırmalarını kültürel ürünlerin o toplumda taşıdığı anlam ve kültürlerarası benzerlik ve farklıkları dikkate alarak gerçekleştirmişlerdir. Sınıf ortamında araştırdıkları kendi kültürlerinden ve farklı kültürlerden örnekler sunulmuştur. Sonrasında, her iki topluma ait kültürel ürünlerden esinlenerek, seçtikleri kültürel motif, desen ya da öge derslerin kazanımları dikkate alınarak, özellikle matematik derslerinde "simetri, rotasyon, yön ve konum" kazanımları çerçevesinde 50x70 cm boyutunda resim kağıtlarına orijinal tasarımlarını oluşturabilecekleri üzerinde durulmuştur.

b) Bu konuda araştırma sonuçları ile seçtikleri kültürel öğe veya sanat eserinin seçilme sebepleri, nasıl bir süreç takip edecekleri gibi konular tartışılmıştır.

c) Bireysel proje çalışması kapsamında kazanımlar, üzerinde çalışacakları kültürel ürün ya da sanat eseri belirlenmiş ve ilgili kazanımlar ilişkilendirilmiştir.

d) Öğrenciler ne yapacaklarına karar vermiş tasarımlarını oluşturmaya başlamışlar ve seçtikleri kültürel ürünün farklı derslerle ilişkilendirilmesi disiplinlerarası yaklaşım benimsenerek yapılmıştır.

e) Daha sonraki aşamada uygulama başlamıştır. Uygulama Görsel Sanatlar Eğitimi, program geliştirme ve öğretim, matematik eğitimi alanında, disiplinlerarası yaklaşımda deneyime sahip öğretim elemanlarının danışmanlık ve rehberliğinde yapılmıştır.

f) Öğrencilerin araştırma ve tasarım süreçleri her aşamada görsel öğelerle birlikte sınıfta sunulmuştur.

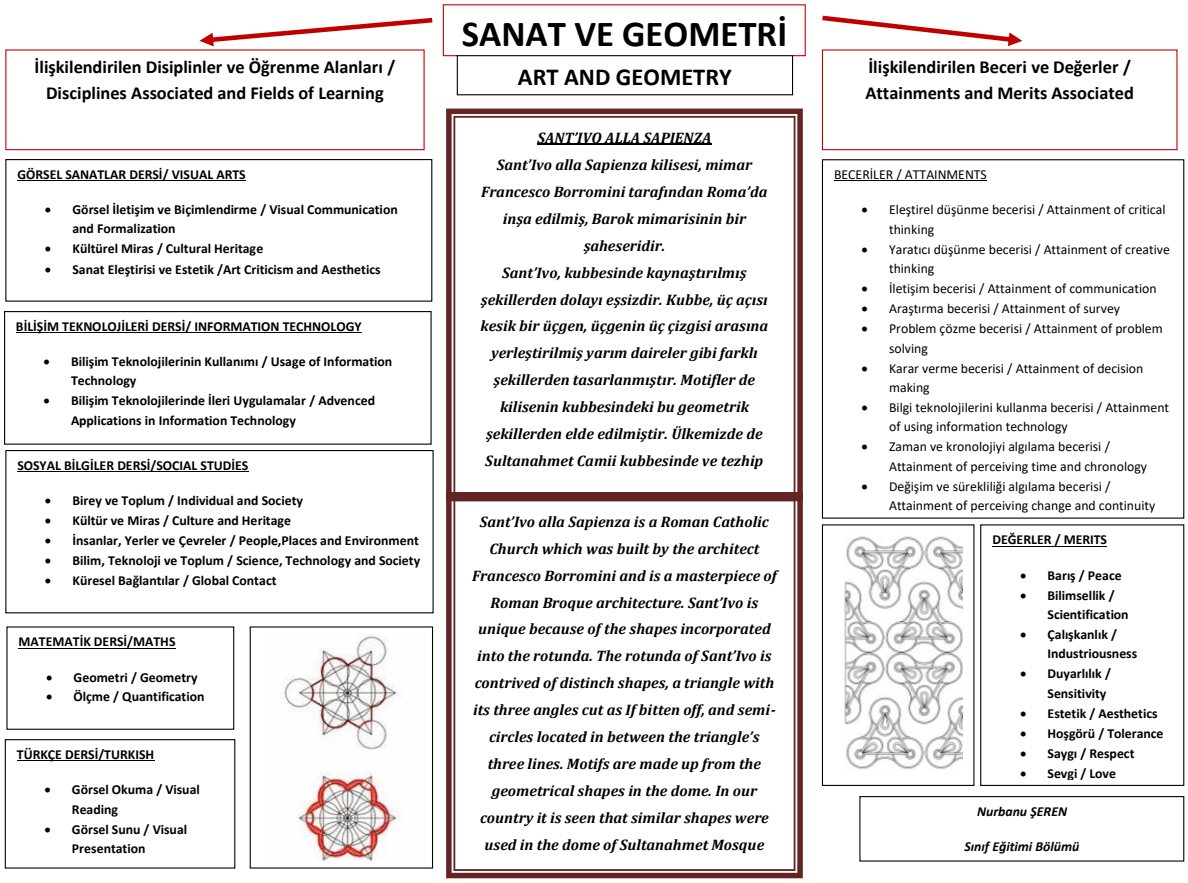
Sunular sırasında eğitimciler ile öğretmen adayları arasında tartışma yoluyla çalışmaları, kullandıkları yöntem ve teknikler, kullanılan malzeme vb. konularında farklı görüş ve öneriler paylaşılmıştır.

g) Araştırmaların bitiminde hazırladıkları bireysel proje dosyalarını ve bilgisayar ortamında hazırladıkları sunuyu arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Ayrıca sergiye hazır hale getirilen öğrenci tasarımları 21-23 Ekim 2016 tarihlerinde Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Konser Salonunda "Pedagogical Action for a European Dimension in Educator's Induction Approaches – PAEDEIA" sempozyumu boyunca sergilenmiştir.

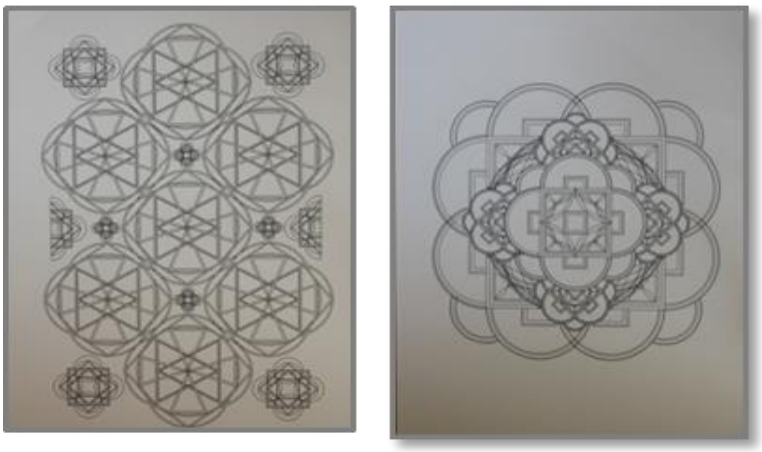
h) Proje değerlendirmesi, öğrencilerin ortaya koydukları ürünler ve proje ile ilgili görüşlerinin ortaya konmasıyla gerçekleştirilmiştir.

Süreç sonunda öğrencilerin ana tema doğrultusunda ele aldıkları kültürel öge, desen ya da motiflerin alındığı kültürdeki anlamı, disiplinler ve becerilerle ilişkilendirilmesini gösteren akış şemaları ile ortaya koydukları tasarım örneklerinden birkaçı aşağıdaki gibidir.

Örnek 1:

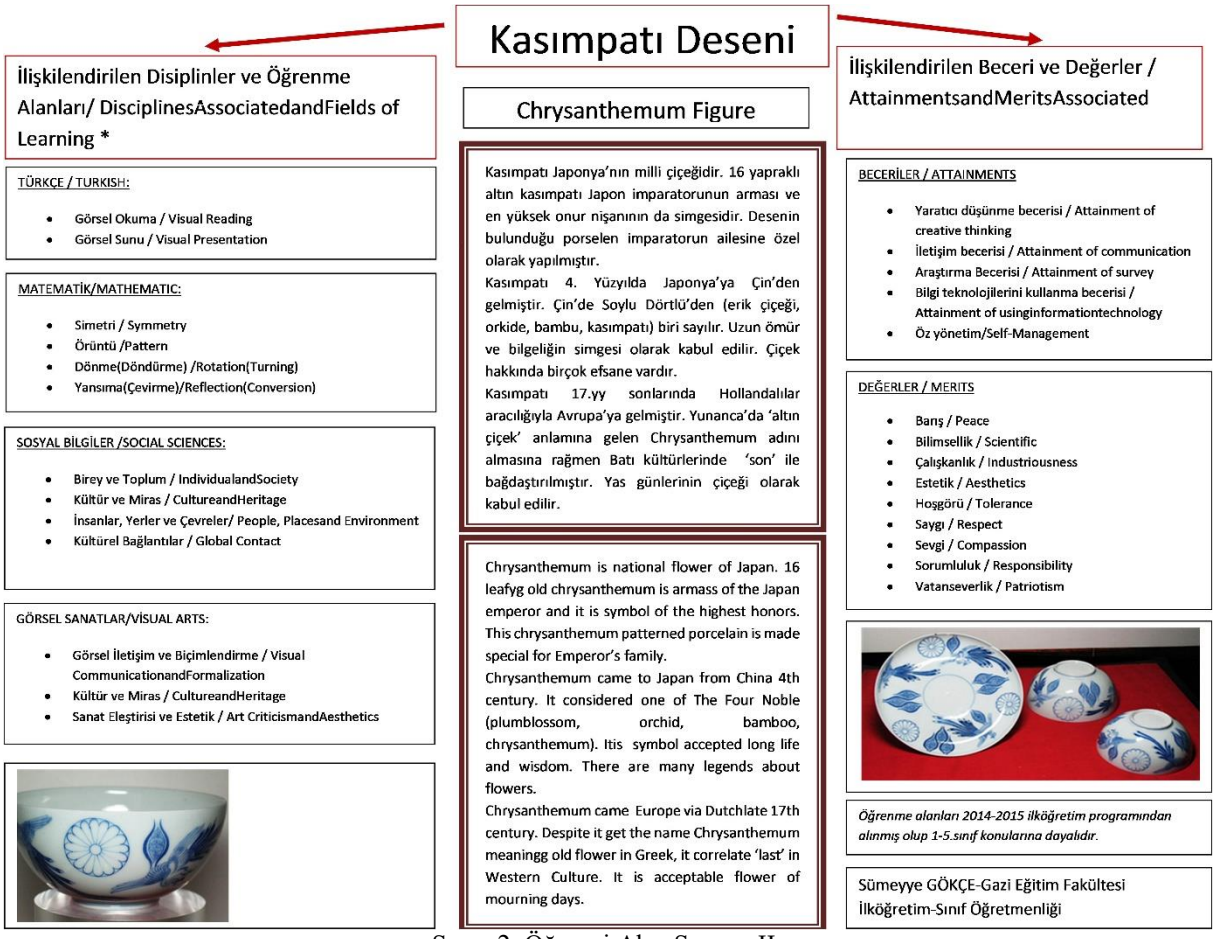

Şema 1. Öğrenci Akış Şeması I

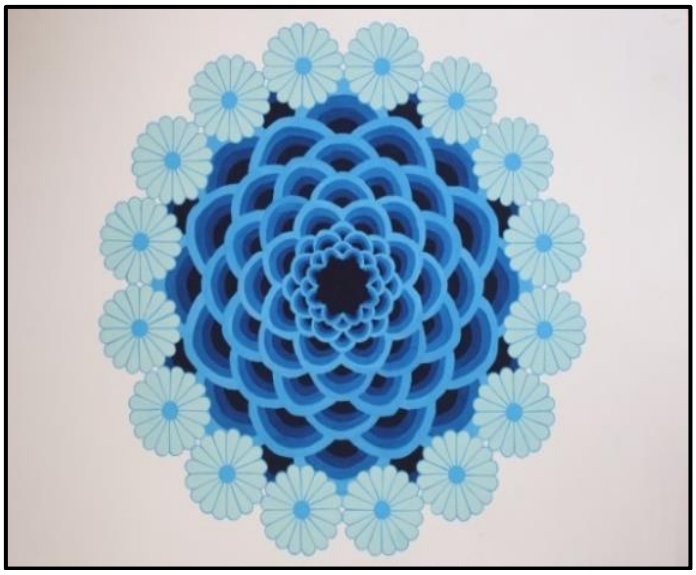

Öğrenci Çalışması 50x70 cm Resim Kağıdı Bilgisayar Tasarımı ve Mürekkep

Örnek 2:

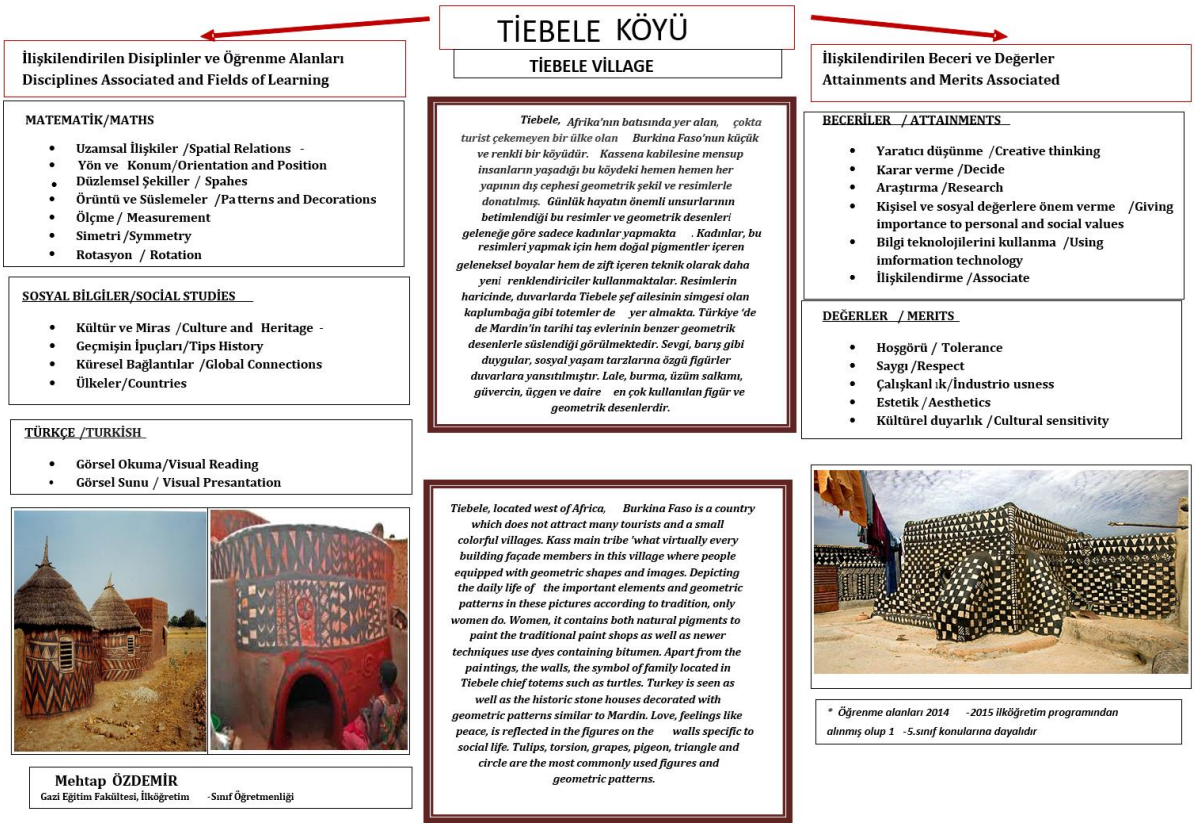

Şema 2. Öğrenci Akış Şeması II

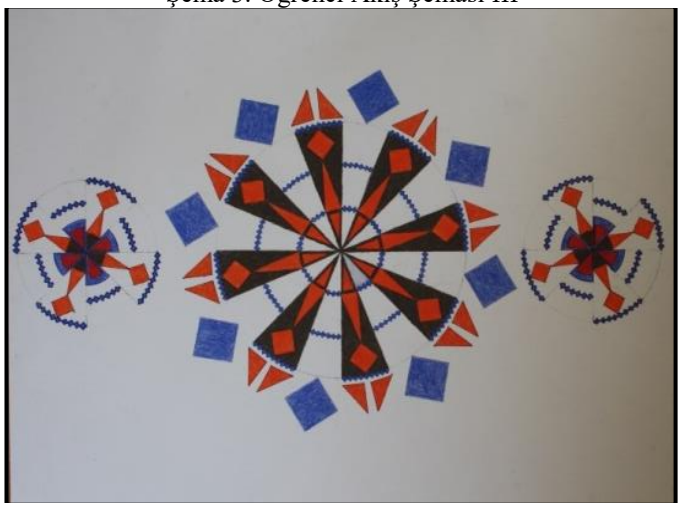

Öğrenci Çalışması-50x70 cm Resim Kağıdı Guaj Tekniği

Örnek 3:

Şema 3. Öğrenci Akış Şeması III

Öğrenci Çalışması-50x70 cm Resim Kağıdı Karışık Teknik (Renkli Kalem/Mürekkep)

Proje Değerlendirme Aracı ve Verilerin Analizi

Görüş Formu: Proje sürecinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirmesi amacıyla yapılan çalışmada verilerin toplanmasına yönelik 8 açık uçlu sorudan oluşan görüş formu geliştirilmiştir. Sorular hazırlanırken proje değerlendirme çalışmaları incelenmiş ve hazırlanan "Taslak Görüş Formu" daha önce sanat dalında ulusal ve uluslararası proje yaptırmış bir uzman ile disiplinlerarası çalışmaları olan ders sorumlusunun görüşleriyle oluşturulmuştur. Soruların geçerlik açısından amaca hizmet ettiği kanaatine varıldıktan sonra beş öğrenciyle görüşme yapılarak ve beş öğrenciye de görüş formu biçiminde verilerek soruların anlaşılır olup olmadığı ve iki uygulama arasında belirgin fark olup olmayacağı düşüncesiyle test edilmiştir. Ön uygulama sonucunda geliştiren görüşme formu, görüş formu olarak nihai hale getirilmiş ve gönüllülük esasına göre projede yer alan öğrencilere proje çalışmasının bitiminde uygulanmıştır. Görüşme formunun görüş formu olarak uygulanması bu çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışma grubunda sayının çokluğu ve yüz yüze görüşmenin zaman alacağı, öğretim elemanlarının çalışma boyunca öğrencilerle birlikte ve etkileşimde olması, süreç boyunca süreci gözlemeleri, çalışmanın her aşamasında öğrencilerin fikirlerini almaları, öğrencilerin görüş formu olduğunda da düşüncelerini rahat ifade edebileceklerini belirtmeleri sonucu, form derste öğrencilere dağıtılmış ve öğrencilerin görüşlerini içten yazacakları sayıltısından hareket edilmiştir. Söz edilen tüm durumlar aynı zamanda çalışmanın güvenirliği konusunda ipucu oluşturan unsurlardır. Öğrenciler formları doldururken ihtiyaç duyduklarında araştırmacılarla her an diyaloğa girme fırsatı bulmuşlardır.

Araştırmada cevabı aranan sorular aşağıdaki bibidir:

(1) Proje çalışmasından hoşlandınız mı? Cevabınız "evet/hayır" ise yaptığınız bu etkinlikte en çok ilginizi çeken, hoşunuza giden/gitmeyen durumlar neler oldu açıklar mısınız?

(2)Proje hakkındaki duygularınızı birkaç cümlede ifade etmek isteseniz neler söylerdiniz? Neden?

(3)Yaptığınız bu projede istenmeyen bir durum oldu mu? Varsa açıklar mısınız?

4)Proje sürecinde öğretim elemanlarının size yeterince yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz? Yeterince yardımcı olmadığını düşüyorsanız sebebini açıklar mısınız?
(5)Yaptığınız bu projede farklı ve yeni neler öğrendiğinizi düşünüyorsunuz? Açıklar mısınız?
(6)Projenizi yaparken hangi derslerin bilgi ve kazanımlarından yararlandığınızı düşünüyorsunuz? Açıklar mısınız?
(7) Bu projeyi yürüten öğretmen siz olsaydınız daha farklı neler yapardınız?
(8)Bu projenin yürütücüsü siz olsanız; bu ve benzer bir projeye katılan öğrencilere neleri yapmalarını önerirdiniz?

Verilerin Analizi

Çalışmanın başında belirlenen sorular çerçevesinde öğrenci görüşleri içerik analizine tabii tutulmuştur. Veri analizinde iki araştırmacı arası güvenirlik çalışması yapılmış olup, güvenirlik için her iki araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar üzerinde Güvenirlik = Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) X 100 formülü uygulanmıştır (Miles ve Huberman, 1994: 64). İki kodlayıcı arasında uyuşum yüzdesi .79 olarak hesaplandığından araştırmada iç güvenirliğin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Veriler daha anlaşılır olması amacıyla frekansları hesaplanmış ve tablolaştırılmıştır. Ayrıca bulguları desteklemek amacıyla öğrenci görüşlerine doğrudan alıntı ile yer verilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde "Görsel kültürün gücü" teması çerçevesinde gerçekleştirilen projenin değerlendirilmesine yönelik öğrencilere uygulanan açık uçlu sorulara verdikleri görüşler aşağıdaki gibidir.

Görüş formunun (1**) "Proje çalışmasından hoşlandınız mı? Cevabınız "evet/hayır" ise yaptığınız bu etkinlikte en çok ilginizi çeken, hoşunuza giden/gitmeyen durumlar neler oldu açıklar mısınız?"** sorusuna öğrencilerin tamamı (n=87), 128 görüş ortaya koymuştur. Öğrencilerin biri dışında tamamı olumlu görüşler belirmiştir. Görüşler ve frekansları aşağıdaki Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1*. Öğrencilerin En Çok İlgilerini Çeken Durumlara Yönelik Görüşleri*

Kodlar	**f**
Araştırma yapmak, kendi ve farklı kültürler ile ilgili yeni bilgiler öğrenmek	53
Tasarım yapmak	33
Resim yapmak	24
İletişim ortamı	18
Toplam görüş	128

Sınıf öğretmeni adayları proje süresince en çok araştırma yaparak farklı kültürler hakkında yeni bilgiler öğrendiklerini yönünde görüş bildirmişlerdir. Örneğin:

ö-1: *"En çok hoşuma giden Türk Kültürünün çok zengin ve köklü bir kültür olduğunu fark ettim. Daha önceden de biliyordum. Ancak minik bir motifin bile anlamlarının olabileceğini bu etkinlikte keşfettim."*

ö-5: *"Kendi kültürümüze ait bildiğim, düşündüğüm ama aslında çok da farkında olmadığım değerler keşfettim."*
ö-7: *"Farklı kültürlere ait yeni şeyler öğrendim. Bu zamana kadar görmediğim, duymadığım kendi kültürümüzün çeşitli örneklerini gördüm. Bu benim çok hoşuma gitti."*
ö-20: *"Kültürlerarası iletişim insana hayatı yorumlamasında farklı açıdan görmeyi sağlamaktadır. Farklı yaşayış, giyme tarzlarını öğrenmiş olduk."*

ö-23: "Başka bir çok milletin kültürleri hakkında fikir edindim ve pek çok bilgiler edindim. Bunların birbirleriyle benzerlik ve farklılıklarını gördüm."
ö-84: *"Resim çizmeyi seviyorum. Ayrıca ülkelerin özellikleriyle ilgili farklı şeyler öğrendim. Hayatıma farklı açıdan bakabilmemi sağladı."*

Bu görüşü tasarım ve resim yapmak izlemiştir. Örneğin;

ö-22: *"Çizim yapmak bir terapi gibi oldu. Bu tarz bir uğraş beni dinlendirdi."*
ö-23: *"Renk seçmek zevkliydi ve ilgimi çekti."*
ö-32: *"…… Matematikle sanatın resmin geometrinin iç içe olduğunu, birbirine çok uzak olmadığını anladım."*
ö-45:*"Öğrenim hayatımın hiçbir evresinde bu şekilde uygulama gerçekleştirmedik. Böyle bir sürede görev alıyor olmak, araştırmalar yapmak ve sanatla iç içe olmak benim oldukça hoşuma gitti."*
ö-69: *"Görsellik her zaman anlatılma, tanıtılmak istenen şeylerde bir adım önde bir sunum sağlar. Bir kültürü anlatmanın en güzel yolu da resimler, motifler vs. yoluyla olabilir. Farklı kültürlerin iç içe geçip yeni bir alanda buluşması da iki ayrı kültürü bir birine yakınlaştırır, sevdirir."*

Öğrenci görüşlerinde proje süresince iletişim içinde olmaları da hoşlandıkları diğer bir husustur. Örneğin;

ö-10: *"Diğer sınıflarla birlikte çalışmak, diğer arkadaşlarla da görüşmek, hocaların yanımızda olması çok hoşuma gitti."*
ö-61: *".....Arkadaşlarımın çalışmaları ile hayal gücümü geliştirme, kendi çalışmam ile de el becerimi geliştirme fırsatı buldum."*

Görüş formunun (2**) "Proje hakkındaki duygularınızı birkaç cümlede ifade etmek isteseniz neler söylerdiniz?**" sorusuna öğrencilerin çoğu (n=87), 101 görüş ortaya koymuştur. Verilen cevaplar frekansları ile aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. *Öğrencilerin Proje ile İlgili Duygularına Yönelik Görüşleri*

Kodlar	**f**
Olumlu duygular	68
Olumlu-olumsuz duygular (Kararsızlık)	33
Toplam görüş	101

Projede yer alan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu araştırma sürecinden itibaren uygulama ve sergi aşamasının bitimine kadar farklı şekillerde memnuniyetlerini belirtmişlerdir. Öğrenci görüşlerinin üçte ikisi proje hakkında olumlu düşünce olsa da üçte biri kararsızlık belirtmektedir. Olumlu görüşlere örnekler:

ö-9: *"Aslında sayısal zekâm daha kuvvetli olduğunu düşünüyorum. Fakat bu projeyle sanatla uğraşmanın beni çok rahatlattığını hissettim. Hocalarım tarafından önemsenmek de çok güzel."*
ö-18: *"Bu proje bizlere farklı bakış açıları kazandırmaya yönelik çok faydalı bir proje. Matematik ve diğer disiplinleri birleştirici, üretici düşünmeye teşvik edici niteliktedir."*,
ö-19: *"Bu proje Matematik dersiyle kültürü kaynaştırmamızı sağladı."*
ö-25: *"Zevkli bir proje oldu, biraz yoğunluktan dolayı yorucuydu. Fakat ortaya çıkan ürünün görünümü benim için oldukça iyiydi."*
ö-30: *"Hem bilmediğim bir çok şey öğrendim hem de oldukça keyifli bir işin içinde bulundum."*
ö-31: *"Arkadaşlarımızın ve benim lisans dersleri dışında farklı bir etkinlik içine girmemizi sağladığı için bu etkinlikten memnunum."*
ö-32: *"Bu proje bana ve arkadaşlarıma hatta hocalarımıza bile birçok şey kattığını görüyorum. Her arkadaşın çalışmasında hayret içinde kalarak yeni şeyler öğrenmek nerde hangi motif, motiflerin anlamı gibi şeyler öğrendik."*
ö-33: *"Ürün çıkardığımı görmek çok mutlu etti beni. Yaptığım proje sergiye çıkarsa da çıkmazsa da benim ürünüm oldu, farkındaydım. Fakat bu proje sayesinde çok çok daha farkında oldum. Matematiğin öğrencilere sevdirecek onlar için keyifli hale getirecek bir yöntem bulmuş olmamıza seviniyorum. Proje uygulama noktasındaki zorlukları fakat bir o kadar da keyifli yanlarını görmüş olduk."*
ö-48: *"Bakış açımızı değiştirdiğini düşünüyorum. Bir devletin, toplumun görsel öğeleri ile kültürü arasındaki bağ bize en güzel şekilde öğretildiğini*

düşünüyorum. Çünkü sürece bizler de dahil olduk."
ö-49: *"Kendi adıma Matematiğe bakış açımın oldukça geliştiğini düşünüyorum. Her yerde ve her şeyde Matematiğin olduğunu fark ettim."*
ö-66: *"Bu proje bizim yaratıcı düşünmemizi geliştirmekte ve farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır."*
ö-68: *"Dünyada birçok insan ve birçok kültür var bu proje sayesinde bunlardan haberdar olmak çok güzel."*

Öğrenciler her ne kadar proje ilgili olumlu görüş belirtseler de kararsız kaldıkları yönünde görüşler de vardır. Örneğin;

ö-1: *"Üniversite öğrencisinin seviyesine uygun iyi bir proje olacağına inanıyorum. Keşke zamanımızı ve dikkatimizi daha iyi verme imkânımız olsaydı da daha iyi işler çıkarabilseydik."*
ö-17: *"Böyle projeler hayata geçirilmeli ama öğrencilerin ders yoğunluğu düşünülmeli. Çünkü bu biraz da yetenek işi."*
ö-76: "Alışık olmadığım bir durum olduğu için zorlandım. Fakat başka kültürleri araştırırken zevk duydum."

Görüş formunun **(3) " Yaptığınız bu projede istenmeyen bir durum oldu mu? Varsa açıklar mısınız?***"* sorusuna öğrencilerin tamamı (n=87), 88 görüş bildirmiştir. Verilen cevaplar frekansları ile aşağıdaki gibidir.

Tablo 3*.Proje Sürecinde Öğrencilerin İstenmeyen Durum Olup Olmadığına Yönelik Görüşleri*

Kodlar	**f**
İstenmeyen bir durum olmadı	25
İstenmeyen durumlar oldu	
Zaman sorunu	16
Tasarım süreci	11
Konuyu anlayamamak/bilgi eksikliği/disiplinlerarası ilişkilendirme	11
Not kaygısı	7
Boyamak (resim yapmak)	5
Yorgunluk	5
Zorunlu tutulması	4
Eğitimci tutumu	2
Öğrenci sayısının çokluğu	2
Toplam görüş	88

Öğrenci görüşlerinin üçte biri "istenmeyen bir durum olmadı" yönünde görüş belirtirken istenmeyen durumlar olması ve fazlalığı dikkat çekicidir. Ortaya konan ve hoşlarına girmeyen durumlar daha çok zaman sorunu, tasarımda zorlanma, konuyu anlamakta zorlanma olarak özetlenebilir. Proje çalışmasında istenmeyen durumlara ilişkin görüşler:

ö-8: *."Bu projede hoşuma gitmeyen tek şey yaptığımız işleri birçok alanla ilişkilendirecek olmak oldu. Bu bizi biraz sıkıntıya düşürdü."*
ö-13: *"Çizim yorucu olsa da güzel bir sonuç ortaya çıktı. Renklendirme aşamasında renk seçmek çok zor oldu. Boyamak daha zevkli fakat son aşamada umduğumdan farklı bir şekil ortaya çıktı. Kontörler de atıldığında daha güzel olacağına inanıyorum ."*
ö-42: *"Yaptığımız bu projenin zaman alması ve diğer derslere zaman ayıramamam bu çalışmanın hoşuma gitmeyen tarafıydı."*
ö-57: *"Derslerimizin aşırı yoğun olmasından vakit ayıramamamdır ve çizdiğim çalışmayı iki kez parşömene çizmek sıkıntılıydı yorucu oldu."*
ö-66: *"Proje esnasında hoşuma gitmeyen tek kısım hazırlık aşamasıydı. Çünkü farklı kültürleri araştırırken birçok şeyi araştırmak ve karar vermek oldukça zordu."*

Görüş formunun **(4) "Proje sürecinin her aşamasında öğretim elemanlarının size yeterince yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz? Yeterince yardımcı olmadığını düşüyorsanız sebebini açıklar mısınız?***"*sorusuna öğrencilerin tamamına yakını (n=84), 84 görüş vermiştir. Verilen cevaplar frekansları ile aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.*Öğretmenlerinin Yeterince Yardımcı Olup Olmadıklarına Dair Görüşler*

Kodlar	**f**
Evet yeterince yardımcı oldu	70
Hayır yardım alamadım	14
Toplam görüş	84

Tablodan anlaşılacağı gibi öğrenci görüşlerinin büyük bir çoğunluğu öğretim elemanlarının proje boyunca kendilerine yardımcı oldukları yönündedir. Örneğin:

ö-1: *"Yeterince yardımcı olduğunu düşünüyorum. Hatta tüm imkânlarını seferber etti diyebilirim."*
ö-7: *"Öğretmenlerimiz ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Açıkçası bizlerden daha fazla çaba sarf ettiler.",*
ö-8: *Öğretmenimizin yanına gittiğimde gerçekten bireysel olarak uzun uzun benimle ilgilendi. Maillerime her zaman cevap verdi."*
ö-9: *"Kesinlikle yardımcı oldular. Hatta benden daha çok benimsediler ve yapabileceğim konusunda yüreklendirdiler*."
ö-10: *"Öğretmenim yeterince yardımcı oldu. Gerek mail yoluyla, gerek telefonla konuşarak haberleştik."*
ö-51: *"Evet kesinlikle yardımcı oldu. Hem e-mail, hem telefon hem de mesaj yardımıyla fikir alışverişi sağladık."*
ö-63: *"Benim kararsız kaldığım durumlarda hocanın aklında düşündüğü mutlaka bir fikri oluyor. Yönlendirmesiyle oluşturduğum model de beni gayet mutlu etti zaten."*

Proje grubunda ö-8 de olduğu gibi ders programlarının yoğunluğu ya da bir işte çalışma durumlarından dolayı derslere düzenli devam edememişlerdir. Bu durumlarda öğrenciler ile telefon, mail üzerinden iletişim halinde olunarak araştırma sürecinden, tasarım ve ürünlerin oluşturulması ve sergi aşamasının bitimine kadar yönlendirilmişlerdir. Bu şekilde gerek zaman kaybını önleme gerekse öğrencilerin kısa sürede sorularına cevap ve işlerine dönüt almaları ile motivasyonlarının yükselerek iş veriminin arttığı da gözlenmiştir. Ö-9, ö-36 ve ö-63 de görüldüğü gibi eğitimcinin yönlendirmesinin öğrencilerin çalışma isteğini arttırdığı dikkati çekmektedir. Öğrenci görüşlerinde belirtildiği gibi; ders programları ile çalışma hayatını birlikte yürüten, derslerin yoğunluğu gibi bireysel durumlar ve okulun fiziki olanaklarından (atölye, derslikler gibi) kaynaklanan ve zamanın iyi kullanılmadığı durumlardan kaynaklanan olumsuzluklar eğitimciler ile öğrenciler arasında zaman zaman iletişim kopukluklarına neden olmuş ve bu durum öğrenci görüşlerine yansımıştır. Örneğin:

ö-2: *"Düşünmüyorum. Çünkü olay çok bireysel gelişti. Bireysel olarak iyi olanlar yapabildi. Herkesi toparlamak konusunda başarısız buluyorum."*
ö-3: *"Tam anlamıyla yardımcı olamadığını düşünüyorum. Çünkü yeterli zaman yoktu ve öğrenci sayısı çoktu."*
ö-26: *"Her aşamada öğretmenimiz tek tek yardımcı oldu, ama kalabalık gruplarla çalıştığımız zamanlarda biraz bekledik."*
ö-74: *"Özellikle proje danışmanımız ve ders öğretmenimizin desteğiyle her aşamada destek gördüm. Sadece son aşamada çizim aşamasında, boyama grupları karışık olduğu için bazen ulaşamadım ve moralim bozuldu ama yine de bunun öğretmenimizden kaynaklı değil zamanında çizimini bitirmeyen arkadaşlardan kaynaklı olduğunu düşünüyorum."*

Görüş formunun **(5) "Yaptığınız bu projede yeni ve farklı neler öğrendiğinizi düşünüyorsunuz? Açıklar mısınız?"** sorusuna öğrencilerin çoğu (n=83), 220 görüş ortaya koymuştur. Öğrencilerden 4 tanesi yeni ve farklı bilgi ve beceri kazandırmadığı yönünde görüş belirtmiştir. Yeni ve farklı bilgi, tutum ve beceri öğrendiğini belirten öğrenci görüşleri frekansları ile aşağıdaki gibidir.

Tablo 5.*Öğrencilerin Bu Projede Kazandıklarını Düşündükleri Yeni ve Farklı Bilgi, Beceri ve Tutumlar*

Kodlar	**f**
Bilgi	
Farklı ve yeni şeyler bilgiler	78
Kendi ve farklı kültürü ile ilgili yeni bilgiler	39
Disiplinlerarası ilişki kurabilmek	18
Beceri	
Tasarım ve resim yapmak	30
Görsel öğelere bakmak	32
Tutum	
Kişisel gelişim	13
Disiplinli çalışma alışkanlığı	10
Toplam görüş	220

Öğrencilerin çoğu farklı ifadeler ile bu projeyi yapmakla yeni ve farklı şeyler öğrendiklerini bilgi ve becerilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Çalışma ile tasarım yapmak, disiplinlerarası çalışmalarda dersleri nasıl ilişkilendireceklerini (Matematiğin her alanda yer aldığı gibi Matematik ile sanatın içi içe olduğunu görmek gibi), farklı kültürleri tanımak ve saygı duymak gibi kavramların önemini hissettiklerini, belirtmişlerdir. Örneğin:

ö-1: "Kültürlerarası ortak bir payda bulabilmemizin mümkün olduğunu gördüm bu projeyle. "
ö-5: *"Toplumların kültürlerinin, inançlarının, korkularının ortak olduğunu."*
ö-7: *"Kültürler hakkında bilgi sahibi olmamız yanında resim ile ilgili farklı teknikleri de görüp öğrenmiş olduk."*
ö-8: *."Farklı kültürlerin farklı desenlerini karıştırarak nasıl bir örüntü çıkarabileceğimi, farklı bakış açılarını, çok ilginç çalışmaları gördük."*
ö-10: *"Çizim, boya teknikleri vs. Kültürlere saygı."*
ö-13: *"Farklı kültürler, farklı renkler, Matematiğin her yerde ve gizli şekiller var olduğunu öğrendim."*
ö-15: *"Kültürün unsurlarının farklı tasarımlarla yeni bir şekilde ifade edileceğini."*
ö-20: *"Farklı kültürler, sanatlar arasındaki etkileşimi, iletişimi öğrenmiş olduk."*
ö-23: "Başka bir çok milletin kültürleri hakkında fikir edindim ve pek çok bilgiler edindim. Bunların birbirleriyle benzerlik ve farklılıklarını gördüm. Çeşitli derslerle ilişkilerini öğrendim."
ö-29: *"Bu proje ile Matematiğin her yerde olduğunu gördüm. Aslında yapılan her işte, her mimaride, her kültürde bir matematik mutlaka var. Ve bu hayatta her yerde olan matematikle somut ürünler çıkarabilmeyi öğrendim."*
ö-32: *"Birçok yeni şey öğrendim. Geometri, Matematik, sanat, resim gibi birçok alanın iç içe olduğunu ve kültürlerin çok çeşitli, farklı kültürlerin güzelliklerini öğrendim."*
ö-46: *"Çizim yapmanın güç olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda emek harcamanın, ortaya bir ürün çıkarmanın güzel bir şey olduğun düşünüyorum."*

Ayrıca, öğrenciler sürecin kişisel gelişimlerine de katkısı olduğu görüşündedirler. Örneğin:

ö-18: *"Hiçbir şey için önyargılı olmamak gerekir. İlk başlarda neyi nasıl yapacağımı anlayamadığımdan dolayı proje için düşündüğüm olumsuz düşünceleri kısa sürede attım kafamdan."*
ö-21: *"En başta sabrı öğrendim ve titiz bir çalışmayı."*
ö-34: *"Her şeyden önce ortaya bir ürün koymak çok keyifli, insana işe yaradığını hissettiriyor."*
ö-50: *"Bir proje gerçekleştirmede disiplinli olmanın önemini öğrendim."*
ö-61: *"İnsani olarak bir çok şey öğrendim; sabır, emek, empati. Bunların birçok kez karşımıza çıkmasıyla her geçen gün yetiştirme, geliştirme fırsatı buldum."*

Bazı öğrenciler, özellikle kültürel bir eser veya nesneye bakarken görmeyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Örneğin;
ö-35: *"Halı desenlerine bakarken artık ne anlama geliyorlar bilerek bakacağını düşünüyorum."*
ö-41: *"Türk kültürünü yansıtan motiflerin, desenlerin anlamlarını, kullanım amaçlarını öğrendim."*
ö-42: *"Yeni olarak öğrendiğim: motiflerin kültürümüzde ne anlama geldiğini, bunların matematikle olan ilişkisiydi."*

ö-44: *"Seçim yapmaya çalışırken daha önce dikkat etmediğim ayrıntılara baktım. Farkında olmadığım bu ayrıntıları öğrendim."*
ö-48: *"Desenlerin, motiflerin, görsel öğelerin bir dili olduğunu öğrendim. Her hangi bir öğeye bakarak kültür hakkında ipuçları edinebileceğimizi öğrendim."*

Ö-47 görüşünde olduğu gibi bazı öğrenciler, kültürel değerleri ile ürünleri hakkında hiç bilmedikleri şeyleri öğrendiklerini belirtmişlerdir. Örneğin:

ö-47: *"Farklı olarak öğrendiğim tek şey kültürümüze ait çok güzel görsellerin ve motiflerin olduğu."*

Görüş formunun **(6) "Projenizi yaparken hangi derslerin bilgi ve kazanımlarından yararlandığınızı düşünüyorsunuz? Açıklar mısınız?**" sorusuna öğrencilerin çoğunluğu (n=80), 208 görüş ortaya koymuştur. Verilen cevaplar frekansları ile aşağıdaki gibidir.

Tablo 6. *Bilgi ve Kazanımlarından Yararlandıkları Derslere Yönelik Görüşler*

Kodlar	**F**
Matematik/Geometri	85
Görsel Sanalar	39
Sosyal Bilgiler	32
Tarih	16
Türkçe	15
Coğrafya	5
Hayat Bilgisi	5
Din	5
Psikoloji	2
Felsefe	2
Güzel Yazı	2
Toplam görüş	208

Öğrenciler daha çok matematik dersi konu ve kazanımlarından yararlandıklarını belirtirken bunu görsel sanatlar, sosyal bilgiler, tarih ve Türkçe dersi izlemektedir. Tabloya bakıldığında öğrencilerin disiplinlerarası yaklaşımı uyguladıkları söylenebilir. Öğrenci görüşlerine yapılan içerik analiz sonuçlarında 85 öğrenci görüşü Matematik ve Geometriden yararlandığını, 39 öğrenci görüşü Görsel Sanatlardan ve 32 öğrenci görüşü Sosyal Bilgiler dersinden yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu dersleri Tarih ve Türkçe Dersleri takip etmektedirler. Örneğin;

ö-4: *"Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Görsel Sanatlar.",*
ö-7: *"Matematik, Sosyal Bilgiler, Resim."*
ö-10: *"Matematik, Resim, Türkçe, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler vs."*
ö-11: *"Sosyal Bilgiler, Matematik, Resim.*
*"*Görüş-13: *"Matematik, Tarih, Coğrafya, Resim."*
Görüş-18: *"Matematik, Görsel Sanatlar, Coğrafya, Türkçe,"*
Görüş-30: *"Matematik, Görsel Sanatlar, Tarih, Din, Felsefe."*
Görüş-40: *"Matematik, Tarih, Coğrafya, Psikoloji."*
ö-59: *"Matematik, Sosyal Bilgiler, Tarih, Resim, Geometri, Hayat Bilgisi, Türkçe."*
ö-65: *"Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Tarih, Resim."*

Görüş formunun **(7) "Bu projeyi yürüten öğretmen siz olsaydınız daha farklı nasıl yapardınız?"** sorusuna öğrencilerden (n=58), 50 görüş ortaya konmuştur. Bu görüşlerin 38'i "aynısını yapardım" görüşündedir. Öğrencilerin çok azı farklı uygulamalar yapabileceklerini düşünmektedirler. Bu görüşler ve frekansları ile aşağıdaki gibidir.

Tablo 7. *Proje Yürütücüsü Öğrenciler Olsa Farklı Neler Yaparlardı Yönündeki Görüşler*

Kodlar	**F**
Aynısını Yapardım	38
Farklı yapardım	
Gönüllülük Esasına Göre Yapardım	7
Grup Projesi Yaptırırdım	2
Farklı disiplindeki öğrencilerle ortak yaptırırdım	2
Farklı kültürlerdeki (ülkelerdeki) öğrencilerle ortak yaptırırdım	1
Toplam görüş	50

Öğrencilerin kendileri öğretmen olsalar yine aynı projeyi yaptıracaklarını belirtmelerine rağmen, projeyi her ne kadar başlangıçta çalışmaya gönüllü olarak başlamak istediklerini belirtmiş olsalar da süreç içinde yaşadıklarından ya da sürecin nasıl gelişeceğini önceden öngöremediklerden kaynaklanabileceği düşüncesiyle gönüllü öğrencilere yaptırmak isteyeceklerini belirtmiş olabilirler. Örneğin:

Öğrencilerin farklı ifadelerle de olsa yine aynı projeyi aynı yöntem veya benzer şekilde yaptıracaklarını belirten görüşlere örnekler:

ö-1: "Eksiğini yapardım fazlasını yapmazdım."
ö-7: *"Yapılabilecek olanların yapıldığını düşünüyorum."*
ö-66: *"Farklı her hangi bir şey yapacağımı düşünmüyorum. Çünkü proje şu anki haliyle muhteşem ve oldukça ilgi çekicidir."*
ö-78: *"Aynı strateji ile ilerlerdim. Çünkü bu projenin yürütülmesi gayet yerinde ilerliyor."*
ö-82: *"Her şey olması gerektiği gibiydi."*
Görüş-86: *"Daha farklı bir şey yapmazdım. Hocamızın ilgisi alakası olması gerektiğinden fazlaydı. Zaten ama bu kadar ilgilenmeseydi öğrenciler yapamazdı bilmiyorum."*

Projeyi farklı yaptırmak isteyeceklerini belirten görüşlere örnekler:

ö-6: *"İsteğe bağlı yapardım."*
ö-42: *"Eğer bu projeyi yürüten olsaydım. Herkesin kendi yeteneğine göre bir şeyler yapmasını isterdim."*
ö-69: *"Sınıf Öğretmenliği Bölümü, Resim Bölümü ve Matematik Bölümü öğrencilerini ortak payda da buluştururdum.",*
ö-81: *"Yabancı öğrencilerle bir araya getirmeye çalışırdım sanırım. Veya projeyi yurtdışına götürmeyi amaçlardım. "*

Öğrencilerin disiplinlerarası proje çalışmalarında ile resim yöntem ve tekniklerinde yeterince deneyimli olmamalarında kaynaklanabileceği düşüncesiyle ö-69 projenin Resim Bölümü ile Matematik Bölümü öğrencilerinin de katılımı ile yapabileceği belirtmiş olabilir. Ve ö-81 ise farklı ülkülerden öğrencilerle çalışılabileceği yönündeki görüşleri ile farklı boyutlara taşıma isteği görülmüştür.

Görüş formunun **(8) " Bu projenin yürütücüsü siz olsanız; bu ve benzer bir projeye katılan öğrencilere neleri yapmalarını önerirdiniz?"** sorusuna öğrencilerin yarısından fazlası (n=46), 46 görüş belirtmiştir. Bu öğrencilerin de 11'i "bu projede uygulananların aynısını yapardım" yönünde görüş belirtirken, 35 görüş çalışma yöntemine ilişkindir. Görüşler frekansları ile aşağıdaki gibidir.

Tablo 8. *Bu Projenin Yürütücüsü Olsalar Öğrencilere Önerilerine Yönelik Görüşler*

Kodlar	**f**
Farklı önerilerde bulunur ve yapardım	
Çalışma yöntemi ile ilgili disiplinli, kararlı, titiz ve sistemli çalışma	26
Gönüllülük esasına göre yaptırma	7
Sanal ortamda tanıtma	1
Hikayeleriyle ürünler oryaya koyma	1
Aynısını yapardım	11
Toplam görüş	46

Öğrenciler bu projenin yürütücüsü olsalar öğrencilerine, disiplinli çalışmaları konusunda öneride bulunmak isteyeceklerini belirtmişlerdir. Aynısını yapardım biçiminde görüşünü belirten öğrenciler de mevcuttur. Farklı olarak, disiplinli çalışmaları konusunda öneride bulunan öğrenci görüşleri:

ö-48: *"Öğrencilerin her aşamayı aksatmadan yapmalarını önerirdim. Aksayan işlerde sorunlarının kendileri olduğunu özellikle belirtirdim."*
ö-62: *"Öğrencilere planlı çalışmayı önerirdim."*
ö-65: *"Sistemli çalışmalarını, sürekli araştırma yapmalarını ve düzenli ilerlemelerini önerirdim."*
ö-78: *"Araştırmalarını, çizimlerini, boyamalarını düzenli ve titiz bir şekilde yapmalarını önerirdim."*
ö-79: *"Zamanında ve planlı çalışmayı önerirdim."*

Disiplinli çalışmayı önerenlerin aksine, birçok öğrencinin görüşlerinde dikkati çeken öğrencileri serbest bırakırdım ya da gönüllük esasına göre çalıştırırdım şeklinde görüş bildirmeleridir. Ancak öğrencilerin ilk kez bir proje çalışması gerçekleştirmeleri proje çalışmalarını ders kapsamında yapılan bir öğretim yöntemi olarak değil de ders dışında gönüllük esasına göre yapılan serbest çalışmalar olarak ağıladıkları düşünülebilir. Ayrıca bazı öğrenci görüşlerinde serbest bırakırdım ifadelerinin gerekçelerini ve nasıl bir serbestlik olduğunu yeterince açıklayamadıkları da görülmüştür. Örneğin:

ö-11: *"Başta zorunlu tutmazdım. Gönüllü olan kişilerle az ama güzel çalışmalar çıkardı ortaya."*
ö-12: *"Ben serbest bırakırdım her konuda. Boya seçimi olsun desen olsun sizin yaptığınız gibi."*

Orijinal ve farklı düşünen öğrenciler bu görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

ö-27: *"Desenlerin hikâyelerini bulup o desenleri hikâyeleriyle bağdaştırarak ürünler çıkarmalarını isterdim."*

ö-69: *"Yaptıkları projeleri tek bir çatı altında toplayıp sanal ortamda tanıtmalarını, anlatmalarını daha çok kişiye ulaştırmalarını önerirdim."*

Ö- 27 de güzel bir noktaya işaret etmektedir, kültürel değerler soyut ve somut birçok özellikleri içinde barındırırlar. Özellikle birçok ürünün yaşanan ve günümüze kadar gelen hikâye, şiir, türkü, şarkı, masal gibi şekillerde sözel ifadelere gidildiği görülür. Öğrencinin bu projede üzerinde çalışılan kültürel ürünün hikâyeleri ile birlikte çalışma önerisi oldukça verimli ve etkili olabilir. Bilgi çağının ötesinde teknolojinin sınır tanımadan her gün yeni bir şekilde hızla gelişerek değiştiği küresel bir köy haline gelen dünyamızda ö- 69'un önerisi gerek ulusal gerekse uluslararası boyutta oldukça önemlidir.

Eğitimcilerin uygulama şeklini destekleyen ve önerisi olmayan görüşler de mevcuttur. Örneğin,

ö-33: *"……..hocanın bir sözü çok dikkatimi çekmişti. Ben şunu düşündüm bunu yapmak istiyorum bu konuda siz ne düşünüyorsunuz "deyin" ne yapayım diye sormayın demiştir. "*
ö-67: *"Bundan farklı bir şey önermezdim."*

Sonuç ve Öneriler

Disiplinlerarası bir yaklaşımla "Görsel kültürün gücü" temasında proje tabanlı öğrenme ile öğrencilerin tarafından gerçekleştirilen ve özgün ürünler ortaya koydukları çalışma sonucunda proje sürecinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirme sonuçlarına yönelik sonuç ve öneriler şöyle özetlenebilir:

Olumlu Görüşler: Öğrencilerin akademik ve bireysel gelişimlerine katkı sağladıklarını düşündükleri konular;

- Öğrenciler araştırma yaparak kendi kültürleri ve farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olmuşlardır.
- Proje öğrencilerin özgün tasarımlar yapmalarına fırsat vermiştir.

- Proje süresince iletişim içinde olmaktan hoşlanmışlardır.
- Proje çalışmasından hoşlanmışlardır.
- Kişisel gelişimlerine katkısı olmuştur.
- Disiplinleri bir tema etrafında nasıl bütünleştireceklerini yaparak öğrenmişlerdir.
- Proje süresince öğretim elemanları öğrencilerine rehberlik yapmıştır.
- Öğrenciler kendileri öğretim elemanı olsa ya da öğretmen olduklarında aynı çalışmayı yaptırmayı istemişlerdir.
- Bir işi başarma durumu yaşadıkları için kendilerine güven duygularının güçlendiğini ifade etmişlerdir.
- Disiplinli çalışma alışkanlığı geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Olumsuz Görüşler: Bazı öğrencilerin proje sürecinde anlamakta zorlandıklarını düşündükleri konular;

- Bu tür proje çalışmasının yararlı olup olmadığı konusunda bazı öğrenciler kararsızdır.
- Bazı öğrenciler; proje sürecinde yoğun ders programları içinde zamanın yeterli gelmediği, tasarım bilgilerinin yeterli olmamasından dolayı tasarım oluşturma ve konuyu anlamakta zorlanmışlardır.
- Öğrenciler disiplinlerarası bağlantıları kurmakta ve projeyi anlamakta başlangıçta zorlanmışlardır.
- Öğrencilerin çoğunluğu araştırma ve uygulama sürecinde ders programlarının yoğunluğundan dolayı zaman sorunu yaşamışlardır.

Çalışmada öğrencilerin sık sık vurguladıkları, çalışma ile farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmeleri çalışmanın amacına ulaştığının bir göstergesidir, denilebilir. Çünkü görsel kültür, bireylerin yerel ve küresel anlamdaki kültürel deneyimleri yoluyla görsellere ilişkin bir görüş edinmelerini sağlamaya yarayan bir kavramdır (Dilli, 2013: 2).

Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde araştırmacıların da gözlemlerine dayanarak sınıf öğretmeni adaylarının projenin başlangıcında neyi, nasıl yapacakları konusunda endişeli olduklarının gözlenmesine rağmen süreçte çalışmanın her bir basamağında güvenlerinin yerine geldiği, çalışmalardan keyif aldıkları ve süreç sonunda özgün tasarımlar ortaya koydukları gözlenmiştir. Bu durum süreç sonundaki görüşlerine de yansımıştır, denilebilir. Ayrıca bu çalışma ile öğrenciler ilk kez üniversite düzeyinde bir proje çalışmasını gerçekleştirdiklerini de ifade etmişlerdir. Çalışmada öğrencilerin ortaya koyduğu olumlu görüşler sonucu Holm'un (2011) çalışmasında da ortaya koyduğu, proje çalışmalarının öğrencilerin gelişimlerine katkı sağladığı görüşünü destekler niteliktedir. Öğrencilerin proje çalışmalarından hoşlanmaları görüşü Ay'ın (2013) öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışma ile iletişim, motivasyon, yaratıcı düşünme, karar verme, öğrenmeyi sınıf duvarlarının dışına taşırma ve planlı çalışma yönleriyle paralellik göstermektedir. Benzer şekilde öğretmen adaylarının proje çalışması ile araştırma yapma, yeni şeyler öğrenme, diğer derslerle ilişkilendirme, ürünler ortaysa koyma üzerine görüşleri Tertemiz'in (2012) çalışma sonuçlarını, proje çalışması ile özgün ürünler ortaya koyma görüşü Kılıç ve Özel'in (2014) çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. Ayrıca proje çalışması sırasında öğrencilerin olumsuz görüşlerinde ortaya koydukları zaman sorunu benzer çalışmalarda da ortaya konmaktadır (Kılıç ve Özel, 2014; Tertemiz, 2012; Vatansever Bayraktar, 2015).

Öğrenci görüşlerinde de belirtildiği gibi özellikle çalışmanın başında araştırma, sanat eğitimi uygulamaları teknik ve yöntemleri vb. çalışmaların öğrencilere ek yük getirdiği çalışma sırasında da gözlenmiştir. Ancak süreç içinde öğrencilerin konuya hakim olmaları ve sanat eğitimi

uygulamaları ile ilgili bazı teknikleri öğrenmeleri çalışma ortamının daha olumlu olmasını sağlamıştır. Öğrencilerin çoğu sözel olarak yeni resim teknikleriyle farklı kültürleri tanımaktan ve bu kültürler hakkında yeni bilgiler öğrenmekten mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca benzer bir çalışmada çokkültürlü ve ilgili kavramları öğretmen adaylarının daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla, öğretmen adayları önce bir kişiyi etnik, kültürel ve bireysel yapı açısından tanımlamak amacıyla sekiz kriter belirlemiş, daha sonra bu kriterleri baz alarak kendi bireysel yapılarını ifade eden bir kolaj çalışması yapmış ve çalışmalarını sınıflarında sergilemişlerdir. (Gay, 2014). Yine, Matthews ve Smith (1994)'in yaptığı çalışmada kültürel materyallerin 4 ve 8. sınıflarda Amerikalı yerli öğrencilerin Fen Dersi başarı ve tutumlarına olumlu yönde etkisi olduğunu, ayrıca bu program sayesinde öğrencilerin bilimsel konulara olan ilgilerinin arttığını ortaya koymuşlardır. Eldeki çalışmada da öğrenci ürünlerinin uluslararası bir eğitim sempozyumunda sergilenmesi ve dekanlık adına kendilerinin belge ile ödüllendirilmesi öğrencileri memnun etmiştir. Ayrıca üç öğrenci oluşturdukları proje çalışmalarını poster bildiriye dönüştürerek uluslararası bir sempozyuma katılmışlardır. Hatta öğrencilerin daha sonra gelip öğretim elemanlarına "*Hocam, belge çok işimize yaradı. Özel okula başvururken özgeçmişimize koyduk"* gibi ifadeleri olmuştur.

Kültürlerarası farklılıkların iletişim ve etkileşim sürecinde bir bariyer olarak görülmesinden çok birer rezerv olduğunu belirten Bekiroğlu ve Balcı (2014), bu doğrultuda öğrencilere kendi ülkelerinde farklı ırksal, etnik ve ulusal arka plana sahip insanlarla daha etkili bir iletişim kurabileceklerinin öğretilebileceğini vurgulamaktadır. Bu yönüyle eldeki çalışmada hedeflenen farklı kültürel ögelerin ve anlamlarının çalışılmasının bu doğrultuda katkı sunacağı söylenebilir.

Eldeki çalışmanın disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınmış olması, görsel sanatların merkeze alınması, öğrencilerin bir tema etrafında farklı alanları nasıl ilişkilendirebileceklerine dair somut model oluşturmuştur. Çokkültürlü eğitimin sanatla ilişkisinin kuvvetli olması Öksüz, Demir ve İci'nin (2016) çalışmasında da öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşünde bir metafor olarak da ortaya çıkmaktadır. Görüşe göre, "*Çokkültürlü eğitim "ebru sanatı" gibidir; çünkü o renge yakışan uygun ara renkler kullanıldığında ortaya essiz bir eser çıkar.".* Ayrıca çalışmanın "Matematik Öğretimi II" dersinde ele alınmış olması soyut ve sıkıcı bir ders olarak algılanan matematiğin "*her yerde*" olduğunu öğrencilerin yaşayarak görmesi sağlanmıştır. Öğrenciler özellikle görsel uyarıcılar içinde matematiğin yerini görmüşlerdir. Örneğin; matematikte "nokta" aynı zamanda görsel bir elemandır. Sanatçılar çalışmalarına enerji ve hareket taşımak için çizgilerden yararlanırlar. Ayrıca sanatsal düzenleme öğesi olarak çizgi noktaların birleşimi ile yapılan tasarımların temelini teşkil eder. Çizgisel bir dörtgen, üçgen şeklinde bir delik, geometrik bir figür, bir ok veya bir yön işareti (Ayaydın, 2012; Maccario, 2010; Onursoy, 2003; Yılmaz, 2009), hareket, simetri, orantı, örüntü ve süslemeler. Çalışma ile öğrenciler matematiğin konularının sanat eğitiminde ne kadar önemli olduğunu başlangıçta düşünmeseler de tasarımlarında hem armonik hem de tamamlayıcı unsurlar olarak renk ve biçimi de katarak ustaca uygulamışlardır. Yalnızca matematik dersi değil, görsel kültürün temelinde yer alan birden fazla disiplinin bir araya getirilmesi öğrencilerin gelecekte öğretmen olduklarında Mamur (2014) ve Kırışoğlu (2009) belirttiği gibi, farklı konu alanlarının

örüntüsünü anlamaya dönük öğretim stratejileri geliştirmelerine de katkı getireceği söylenebilir.

Öğrenciler çalışmanın araştırma boyutunda seçtikleri motiflerden özgün tasarım yapmaları, onların kültürel ögeleri algılayışı bir bakıma duygularının kombinasyonunu (Onursoy, 2003) oluşturmuş, başka bir deyişle oluşturdukları orijinal eserler kullandıkları parçalardan farklı bir anlam kazanmıştır. Öğrencilerin bir kısmının tasarım yapmada zorlanmaları Onursoy (2003) tarafından belirtilen, görsel ürünler bazı estetik etkileri de amaçlayabilir, düşüncesini destekler niteliktedir. Herrmenn'e (2005:41) göre estetik sözcüğü aynı zamanda güzellik fikrini de çağrıştırmaktadır. Öğrenciler ürünün nesnel fonksiyonundan çok nasıl göründüğüne daha çok önem vermiş olabilirler. Oysa görsel kültür çalışmalarında, estetik beğeni ve değerlendirmelerden çok, anlamların farkına varılması ve bu farkındalıkları sağlayan zekâ eylemleri üzerinde durulur (Akt., Mamur, 2014). Öğrencilerin tasarıda zorlanmaları güzellik amacını ön plana çıkarmalarından kaynaklanabilir (Onursoy, 2003). Ayrıca özgün tasarımlar yapma Dilli'nin (2013) ilkokul dördüncü sınıfta Görsel Sanatlar dersinde uygulanan görsel kültür çalışmalarında da ortaya çıkmıştır. Çalışma çocukların, görsellere ilişkin anlamları sorgulamalarına ve oluşturdukları ya da geliştirdikleri yeni anlamları sanat ürünlerine yansıtmalarına katkı sağlamıştır.

Çalışmada öğrencilerin yoğun ders programı içinde zaman problemi, tasarım oluşturma ve renk kullanımı ile konuyu anlamakta zorluklar yaşamaları bir başka yönden öğretim elemanlarının da bu durumları yaşamasına sebep olmuştur. Çalışmanın ders saatleri dışında yapılması bu olumsuzlukların temel kaynaklarından birisi olabilir. Bu durum aynı zamanda zaman sorunun çok önemli olduğunu da göstermektedir.

Bu çalışmada da ortaya çıkan öğretmen adaylarının proje çalışmasına yönelik olumlu görüşlerinin fazlalığı hatta aynı çalışmayı mesleki yaşamlarında da aynı şekilde yaptırmayı düşündükleri yönündeki görüşler sınıf öğretmenlerinden beklenen rol ve yeterliklerin geliştirilmesinde eğitim programlarının ve öğretim elemanlarının rolünü bir kez daha ortaya koymaktadır. Öğretmen adayları adım adım gelişen sorumluluk çerçevesinde bilişsel çıraklık süreci içinde niteliklerini yapılandırırlar. Usta öğreticilerle yapılacak söyleşi ve paylaşımlar bu yapının inşaat iskelesidir (Baykal, 2005). Öğretmen adayları eğitime ilişkin inançlarını öğretmen yetiştiricilerinin davranışlarını ussallaştırmak için de kullanabilmektedirler. Bu durum onların içeriğe ilişkin yorumlarını etkileyebilmekte, ayrıca öğretimsel uygulamalarda kullanma yöntemlerini de biçimlendirmektedir (de Leon-Carillo, 2007; Dooley, 1997).

Kasapoğlu Akyol'un (2016) somut olmayan kültürel mirasın eğitime uygulanması çalışmasında, kültür konularını verecek öğretmenlerin kendilerini geliştirerek yeni nesillere daha fazla hitap edebilecek, materyaller geliştirebilecek ve derslere daha fazla ilgi çekmenin yollarını araştırabilen bireyler olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Eldeki çalışma sonuçlarına dayalı olarak; öğrencilerin bu yönde örnek uygulama ortaya koydukları düşünülebilir. Proje sürecine yönelik öğrencilerin olumlu görüşlerinin fazlalığı, öğrencilerin proje sürecinde kazandıklarını düşündükleri bilgi, tutum ve beceriler dikkate alındığında öğretmen yetiştirme programlarında benzer çalışmalara daha fazla yer verilmesi önerilebilir. Ayrıca öğretmen adaylarının bir kısmının eğitim hayatları boyunca ilk kez proje yaptıklarını belirtmeleri de oldukça düşündürücüdür. Bazı öğrencilerin proje sürecini anlamakta

zorlanmalarının bir nedeni de ilk kez yapıyor olmalarından kaynaklanabilir. Araştırmacıların çalışma boyunca yaşadıkları proje çalışması için uygun mekân ve öğrencilerin de ifade ettiği zaman sorunu yapılacak benzer bir çalışmada üzerinde düşünülmesi gereken diğer bir husustur. Ayrıca, öğretmen adaylarının hiç yurtdışına çıkmaması sonucuna (Tertemiz ve Aslantaş, 2016) dayalı olarak; benzer çalışmalar en azında uluslararası projeler çerçevesinde farklı ülkelerle ortak yapılabilir. İki farklı ülke öğrencileri birbirlerinin kültürlerini benzer şekilde inceleyip, sanal ortamda iletişime geçebilirler ve ürünlerini öğrenci önerisinde de olduğu gibi sanal ortamda sergileyebilir.

Kaynakça

Aslantaş, S. (2012). *Disiplinlerarası yaklaşımın görsel sanatlar dersinde uygulanmasının etkililiği.* Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Aslantaş, S. (2008). *İlköğretim II. kademe proje tabanlı öğrenme yönteminin görsel sanatlar dersine katkısı,* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Ay, Ş. (2013). Öğretmen adaylarının proje tabanlı öğrenme ve geleneksel öğretime ilişkin görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28*(1), 53-67.

Ayaydın, A. (2012). Evrensel dil ve semboller dünyası: Görsel sanatlar. *e-Journal of New World Sciences Academy*, *7*(3), 258-268.

Aykut, A. (2013). Güncel sistemden estetik eğitimine bir öneri: görsel kültür kuramı. *Turkish Studies.8-9*, 705-714.

Banks, J. A. (2013). *Çokkültürlü eğitime giriş.* (H. Aydın, Çev.), Ankara: Anı Yayıncılık.

Baykal, A. (2005). *Öğretmenlik Nasıl Öğrenilir?* Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, (ss.259-280). Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi.

Bekiroğlu, O. ve Balcı, Ş. (2014). Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: "iletişim fakültesi öğrencileri örneğinde bir araştırma. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 429-460.

Bell, S. (2010). Project-based learning for the 21st century: Skills for the future. *The Clearing House,83*: 39–43.

Blumenfeld, P.,Soloway, E., Marx, R., Krajcik, J., Guzdial, M. ve Palincsar, A. (1991). Motivating Project based learning: ustaining the doing, supporting the learning. *Educational Psychologist, 26* (3- 4), 369-398.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Coşkun, M. (2004). *Coğrafya eğitiminde proje temelli öğrenme yaklaşımı*. Yayımlanmamış doktora tezi. G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

De Leon-Carillo, C. M. (2007). Prospective teacher's pre- and post practicum beliefs on teaching. *Journal of Educational Policy*. *4*(1), 25-40.

Dede, Y. ve Yaman, S. (2003). Fen ve matematik eğitiminde proje çalışmalarının yeri, önemi ve değerlendirilmesi. *G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *23*(1),117-132.

Demir, K. (2008). *Bütünleştirilmiş öğretim programının işbirliğine dayalı ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımıyla uygulanmasının etkililiği.* Yayımlanmamış doktora tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demirhan, C. (2002). *Program geliştirmede proje temelli öğrenme yaklaşımı*. Yayımlanmamış doktora tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Dilli, R. (2013). Görsel kültür kuramının ilköğretim 4. Sınıf görsel sanatlar derslerinde uygulanması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*,*11*(4), 363-388.

Dooley, C. J. (1997). *Examining congruence between beginning teachers' practice and beliefs.* Thesis. The University of Lowa. (UMI No. 9819931)

Erdem, M. ve Akkoyunlu, B. (2002). İlköğretim sosyal bilgiler dersi kapsamında beşinci sınıf öğrencileri ile yürütülen ekipte proje temelli öğrenme üzerine bir çalışma. *İlköğretim-Online1*(1), 2-11.

Erinç, M. S. (1994). Eğitsel bir etken olarak güzel sanatlar eğitiminin geleceği., İ.San.(Ed.). *Eğitsel Etken Olarak Güzel Sanatlar. Sanat Eğitiminin Geleceği*. Ankara: Mert Matbaası.

Erzen, N., J. (1990). *Çağdaş Avrupa'da sanat eğitimi orta öğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları.(*San, İ., Adıgüzel, Ö., Okvuran, A. (Edt.). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları Bilim Dizisi No:8.

Gay, G. (2014). *Kültürel değerlere duyarlı eğitim. Teori, araştırma ve uygulama*. (2. Baskıdan Çeviren: Hasan Aydın.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Gür, T. M. (2003). *Araştırma ve eğitiminde disiplinlerarasılık, eğitimin geleceği; üniversitelerin ve eğitimin değişen paradigması*, (O.N. Babüroğlu, Ed., Z. Dicleli, Çev.). İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.

Güvenç, B. (1979). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Holm, M. (2011). Project-based instruction: A review of the literature on effectiveness in prekindergarten through 12th grade classrooms. *Rivier Academic Journal, 7*(2), 1-13.

Jacobs, H. H. (1989). *Interdisciplinary curriculum: design and implementation***.** Thomson Publishing Company.

Kasapoğlu Akyol, P. (2016). Somut olmayan kültürel mirasın örgün eğitime uygulanması: Ağ araştırması (webquest) örneği. *Millî Folklor, 28*(111),149-170.

Kaldi, S., Filippatou, D. ve Govaris, C. (2011). Project-based learning in primary schools: Effects on pupils' learningand attitudes. *Education 39* (1), 35–47.

Kaya İ. ve Aydın, H. (2014). *Çoğulculuk çokkültürlü ve çokdilli eğitim*. Ankara: AnıYayıncılık.

Kılıç, İ. ve Özel, M. (2014). Proje tabanlı öğrenme yönteminin fen ve teknoloji derslerinde uygulamaları hakkında öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education, 5*(2), 7-20.

Kırışoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim. Görmek öğrenmek yaratmak*. 3. Basım Ankara:Pegem Akademi.

Kırışoğlu, O.T. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık: Görsel sanatlar ve kültür eğitimi – öğretimi.* I. Basım. Ankara: Pegem Akademi.

Korkmaz, H. (2002). *Fen eğitiminde proje temelli öğrenmenin yaratıcı düşünme, problem çözme ve akademik risk alma düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. H. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Korkmaz, H. ve Kaptan, F. (2001). Fen eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20*,193-200.

Krong, S. L. (1995). T*he integrated early childhood curriculum,* Secend Edition, McGrow – Hill,Inc.

Maccario, N. K. (2010). Görsel sanatlar etkinliklerinin uygulanma biçimleri. *Güzel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri. (*Artut K. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık. Mert Matbaası.

Mamur, N. (2014). Postmodernizmin sanat eğitimine yansıma biçimleri görsel kültür ve eleştirel pedagoji, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 15* (2), 59-77.

Matthews, C. E. ve Smith, W. S. (1994). Native American related materials in elementary science instruction. *Journal of Research in ScienceTeaching, 31,* 363-380.

Mercin, L. ve Alakuş, A. O. (2007). The necessity ofart education or individual and social. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi.9*, 14-20.

Miles, M. B. ve Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage.

Miller, R. (1996). *The developmentally appropriate inclusive classroom in early education*, Delmar Publishers, An International Thomas Publishing Company.

Mülayim, S. (1994). *Sanata Giriş*.(İkinci Baskı). İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.

Onursoy, S. (2003). Görsel kültür bağlamında görsel okuryazarlık. *Kurgu Dergisi, 20*, 75-85.

Öksüz,Y., Demir, E. G. ve İci, A. (2016). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının "çokkültürlü eğitim" kavramına ilişkin metaforlarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,15* (59),1263-1278.

Özdemir, E. ve Ubuz, B. (2006). *Proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin geometriye yönelik tutumlarına etkisi.* VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildirileri 225.18.03.2016 tarihinde http://www.eric.ed.gov adresinden indirilmiştir.

Özden, M., Aydın, M., Erdem, A., ve Ekmekçi, S. (2009). öğretmenlerin proje temelli fen öğretimi konusunda görüşlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(30), 092-102.

Özer, D. Z. ve Özkan, M. (2012). Proje tabanlı öğretimin fen bilgisi öğretmen adaylarının bilimsel süreç becerileri üzerine etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, *9*(3), 119-130.

Saracaloğlu, A. S., Özyılmaz Akamca, G. ve Yeşildere, S. (2006). İlköğretimde proje temelli öğrenmenin yeri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4*(3), 241-260.

Tekinalp, Ş. (2005). Küreselleşen dünyanın bunalımı: Çokkültürlülük. *Journal of İstanbul Kültür University,1*,75-87.

Tertemiz, N. (2012). The effects of project- and activity-supported practices on mathematics education achievement and student views**.** *Eurasian Journal of Educational Research, 46*,159-178.

Tertemiz (Işık), N. ve Aslantaş, S. (2016). Çokkültürlü eğitime dayalı proje çalışmasının sınıf öğretmeni adaylarının kültürlerarası duyarlılık düzeylerine etkisi. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,5*(9), 7-22.

Thomas, J. (2000). A revıew of research on project-based learning. *Retrieved* April 8 2010 from: *http://www.bie.org/index php/*.

Üstün, E. (2011). *Öğretmen adaylarının kültürlererası duyarlılık ve etnikmerkezcilik düzeylerini etkileyenetmenler.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Vatansever Bayraktar, H. (2015). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8*(37), 709-718.

Yılmaz, M. (2009). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Gündüz Matbaası.

Extended Abstract

"Power of Visual Culture" Themed Project and the Views of Prospective Teachers towards This Project Phase

Multiculturalism, interdisciplinary art education and visual culture education have appeared in western communities going through the post-industry developments. Multiculturalism is more than one culture existing or being existed together with other cultures without disregarding their own culture. The dimension of multiculturalism that concerns education is to search for and find out ways of ensuring harmonized, meaningful and productive existence of this association. As an important communication tool in the intercultural communication process, art is an area containing the concepts of "visual culture", "multiculturalism" and interdisciplinary art". As expressed by Kırışoğlu (2005), no matter in which form of art, the action of creation aims to convey the statement to the audience. *"So, art education provides a child and adolescent with the opportunity to communicate through art.".* This bond of communication formed by the child through symbols, indicators and metaphors is highly important as producer and consumer. Education efforts nowadays have inclined towards cultural context and they focus on art education programs, contents and multidisciplinary strategies that are based on visual culture (Aykut, 2013). Intercultural communication themed studies that adopt interdisciplinary approachoccupy an important place in the context of "Visual Arts". It has been reported that project based learning approaches, which are student centred and process based, are highly effective in problem solving, creative thinking abilities and producing real products (such as models, reports, presentation, implementation etc.) (Aslantaş, 2008; Blumenfeldet al.,1991; Coşkun, 2004; Dede and Yaman, 2003; Holm, 2011; Kaldi et al., 2011; Korkmaz, 2002; Özdemir and Ubuz, 2006; Özdenet al., 2009; Saracaloğlu et al., 2006; Vatansever Bayraktar, 2015).

This study has been conducted with visual culture, interdisciplinary approach and project based learning, and its starting point stems from actualizing "*Comprehends the role of national and international cultural interaction","Voluntarily participates in events by believing in the importance of art and cultural events"* learning printouts which are found at graduate level programs of faculties preparing teachers. In this sense, a project study has been designed by adopting interdisciplinary approach with prospective class teachers. In the project, the idea was to help prospective class teachers with an interdisciplinary approach to gain experience in how to relate the achievements of primary school curriculum around a theme and how to perform a project. In addition, it can be said that the study could help the prospective teachers, who are going to work in different regions after graduation, to develop their intercultural communication and interaction skills. With this purpose the students were asked to perform individual project studies under the main theme of"Power of Visual Culture". Based on this, it was aimed to explain the project process of the study and assess the project process in accordance with student opinions.

In the current study it was aimed to reveal the opinions of the prospective teachers with regards to the project process. In this sense, the study can be defined as a case study with a qualitative research approach. The study was conducted in 2014-2015 academic year in Ankara at Gazi University, Faculty of Education, with 87 students attending 3rd class in Basic Education – Elementary Education Department. The study took place in 3rd year "Teaching Mathematics II" class for one class a

week (50') and half and full days at weekends for 14 weeks. At the end of the study project results have been presented during an international symposium (October 21st – 23rd, 2015) at the same faculty. With the purpose of assessing the project process, the students have been given an open ended opinion form consisting of eight questions. The questions in the form were: "*(1) Did you like the project study? If your answer is "yes/no" can you explain what was the most interesting element, what did you like most/not like in this activity? (2)How would you express your feelings in a few sentences about the project named "Power of Visual Culture-Intercultural Communication"? Why? (3)Did you experience any unwanted/unpleasent events in this project? If yes, can you explain? 4) Do you think that academicians provided you with sufficient assistance during the project process? If you think you did not receive sufficient/adequate assistance can you explain the reason? (5) What was different and new for you in this project? Can you explain?(6) While conducting your project, which content, the knowledge and achievements were helpful for you? Can you explain? (7) If you were the lecturer running this project, what would you do differently? (8) If you were running this project, what would you recommend to students participating in this or in a similar project?".*

Within the frame of the questions determined at the beginning of the study, student opinions have been analyzed with the help of the content analysis. Confidence study between two researchers has been made in the data analysis process, and Confidence = Agreement/ (Agreement + Disagreement) X 100 formula has been used on the codes prepared by both researchers for confidence (Miles and Huberman, 1994). The consistency percentage between the encoders has been measured as .79. To make data more comprehensible their frequencies have been calculated and tabulated. Furthermore, student views have been directly cited to support the findings.

When assessing the project process accordance with student opinions, it can be said that students have positive thoughts towards the project. Students have said that with this project they had the opportunity to research, know and gather information about their own and different cultures. In addition, they had the chance to make design, and to apply different painting techniques with the project. Students have said that during the process they experienced difficulties related to time, content, design and interdisciplinary engagement due to different reasons. After reviewing the opinion forms it has been found out that lack of time and insufficiencies in the working area were big problems and this was caused mostly by the heavy schedule of the students and the insufficiencies of the classes and workshops of the faculty during this heavy schedule. It has been observed that some students faced with various difficulties in engaging with project subject or interdisciplinary association. It is noteworthy that one of the biggest problems faced by the researchers during the study was to find a suitable venue for the project study (such as a workshop) and time as the students have expressed it,. These issues should be taken into consideration in futher studies. Similar studies may be conducted in partnerships with other countries within the frame of international projects. Students from two different countries can similarly analyse the cultures of each other and establish contact online and exhibit their products online, assist was suggested by the students. Such an exchange would not only ensure an environment of communication but can also lead to projects rich in content through different perspectives.